

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU

Salonen Soila

Lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän hyödyt ja
kehittämismahdollisuudet

Sosiaali- ja terveysalan Porin yksikkö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto
2007

LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLISEN SEUDULLISEN TUKIRYHMÄN HYÖDYT JA KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET

Salonen, Soila
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikka
Joulukuu 2007
Frigren, Kirsi-Leena
YKL: 37.42
Sivumäärä: 54

Asiasanat: lastensuojelu, moniammatillisuus, seutuyhteistyö, tukiryhmä, lastensuojelulaki

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia uudenlaista seudullista lastensuojelun moniammatillista tukiryhmää sekä erityisesti sen kehittämismahdollisuuksia ja konkreettista hyötyä asiakkaille sekä asiantuntijajäsenille. Tutkimuksen kohteina oli ainoat kaksi Satakunnan alueella toimivaa tukiryhmää: Rauman seudun tukiryhmä sekä Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmä. Tutkimusongelmina tässä opinnäytetyössä olivat 1) asiantuntijajäsenien toiveiden kartoittaminen moniammatillisuuden ja seudullisuuden kehittämisestä tukiryhmässä ja 2) tukiryhmän käytännön hyödyn selvittäminen. Tutkimus suoritettiin kyselynä vuoden 2007 aikana. Kysely lähetettiin kaikille kyseisten tukiryhmien varsinaisille jäsenille sekä kuudelle tukiryhmiin asiakasasioita tuoneelle lastensuojelun sosiaalityöntekijöille.

Opinnäytteen teoreettisessa osassa käsiteltiin moniammatillisuutta, seudullisuutta, ryhmää ja sen kommunikaatiota, lastensuojelua sekä lastensuojelulakia. Teoriaosuuden pohjana käytettiin alan ammattikirjallisuutta sekä lakitekstejä.

Tutkimuksen empiirisessä osassa käytiin kyselyjen vastaukset läpi sekä pohtien että kirjallisuuteen viitaten. Siinä myös vastattiin tutkimuksen otsikkoon, eli käytiin läpi vastauksissa ilmi tulleita tukiryhmän hyötyjä ja kehittämistoiveita.

Tulokseksi tutkimuksessa saatiin paljon hyviä kehittämisideoita sekä tietoa ryhmän todellisesta hyödystä. Kävi ilmi, että tukiryhmä ei ole hyödyksi vain lastensuojelun sosiaalityöntekijälle ja hänen kautta asiakkaalle, vaan myös asiantuntijajäsenille itselleen. Tutkimuksen tarkoituksena olikin kerätä kaikki tämä tieto yhteen ja tehdä tukiryhmän kehittämisestä ja eteenpäin viemisestä siten helpompaa. En voi vaikuttaa siihen, miten tutkimustani käytetään hyväksi, tai mitä siitä seuraa. Toivon kuitenkin, että Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikkö pystyisi käyttämään tutkimustani hyväkseen kehittäessään tukiryhmän työskentelyä. Toivon myös, että tutkimukseni vakuuttaa mahdolliset epäilijät tukiryhmän tärkeydestä.

THE CONCRETE USE AND DEVELOPMENT POSSIBILITIES OF THE REGIONAL AND MULTIPROFESSIONAL SUPPORT GROUP OF CHILD WELFARE

Salonen, Soila
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
December 2007
Frigren, Kirsi-Leena
PLC: 37.42
Number of pages: 54

Key words: child welfare, multiprofessionality, regionality, support group, child welfare law

The topic of this dissertation was to study the new regional multiprofessional child welfare support group and its development possibilities as well as its concrete use for the customers and professional members. Subjects of the study were the only two support groups working in the Satakunta area; The support group of the Rauma region and the Support group of Pori and Northern-Satakunta. The research questions in this dissertation were 1) to map out the expectations of the professional members concerning the development in the multiprofessionality and regionality and 2) to clarify the practical use of the support group. This research was performed as a survey during the year 2007. Questionnaire was sent to the very members of the support groups in question and to the six social workers who brought cases of clients to the support group.

Multiprofessionality, regionality, the support group, its communication, child welfare and the law concerning child welfare were handled in the theoretical part of the dissertation. The professional literature and law texts were used as the basis of the theoretical part.

In the empiric part the results were elaborated using personal opinions and references to the literature. In this part the title of the dissertation was given an explanation. The practical use and the development expectations that were discovered during the research were also explained.

As a result the dissertation arouse a lot of good development ideas and information concerning the real use of the support group. It turned out that the group isn't only a good a asset to the child welfare workers and their customers but also to the professional members themselves. The goal of the research was to bind all this information together to make the development and the advancement of the group easier. I cannot affect on how they will use the results of my research or what will become of it.. My hope is that Lastensuojelun kehittämisyksikkö of Satakunta could find a use for my research when they develop the work of the support group. I also hope that my research will assure the sceptics of the importance of the support group.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	6
2.1 Moniammatillisen yhteistyön kehittyminen.....	7
2.2 Moniammatillisuus lastensuojelun lainsäädännössä	9
2.3 Moniammatillisuus lastensuojelun käytännöissä	10
2.4 Kommunikointi moniammatillisessa ryhmässä	11
2.4.1 Ryhmän määrittelyä	13
3 LASTEN OIKEUDET JA ILMOITUSVELVOLLISUUS.....	13
3.1 Lasten oikeudet ja lastensuojelun toteuttaminen.....	13
3.2 Ilmoitusvelvollisuus ja salassapitovelvollisuus	15
4 SEUDULLISEN TYÖN PERUSTELUJA	18
5 LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLINEN SEUDULLINEN TUKIRYHMÄ	
.....	19
5.1 Sosiaali-alan kehittämishankkeesta Satakunnan lastensuojelun	
kehittämisyksikköön	21
5.2 Seudullisten tukiryhmien synty.....	23
5.3 Lastensuojelun seudullisten moniammatillisten tukiryhmien käytännöt	23
5.4 Tukiryhmien asiantuntijajäsenet	24
6 TUTKIMUS	26
6.1 Tutkimuksen lähtökohta.....	26
6.2 Tutkimuksen toteuttaminen.....	26
6.3 Tutkimuksen eteneminen	27
7 TULOSTEN ANALYYSOINTI.....	28
7.1 Asiantuntijajäsenten sitoutuminen tukiryhmään	28
7.2 Millainen tukiryhmän pitäisi olla	30
7.3 Asiantuntijajäsenten mielipiteet moniammatillisuudesta ja	
vaitiolovelvollisuuden ongelma	32
7.4 Ryhmän toimiminen nykyisen ja uudistuvan lain puitteissa.....	34
7.5 Moniammatillisuuden kehittäminen tukiryhmässä	35
7.6 Itsenäisten mielipiteiden tärkeys tukiryhmissä	38
7.7 Asiantuntijajäsenten uskomukset tukiryhmän antamasta hyödystä heille	
itselleen	39
7.8 Seudullisuuden lisääntyminen vastaajien omassa työssä.....	41
7.9 Kenelle tukiryhmästä suurin hyöty?.....	43
7.10 Kommunikaation toimivuus tukiryhmissä	45
7.11 Ryhmä lastensuojelun sosiaalityöntekijän silmin	47
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	48
8.1 Tukiryhmien toiminnan kehittämismahdollisuudet	48
8.2 Lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän hyöty käytännössä	
.....	49
9 POHDINTA	50

LÄHTEET

LIITELUETTELO

1 JOHDANTO

Moniammatillisuus saatetaan nähdä yhden ihmisen toteuttamana monitaituruutena tai monen ihmisen toteuttamana asiantuntijuutena. Yleisesti moniammatillisuudesta puhuttaessa puhutaan juuri monen ihmisen ryhmän muodostavasta eri alojen asiantuntijoiden joukosta. Itse innostuin moniammatillisuudesta, kun olin harjoittelussa lastensuojelutoimistossa ja näin kuinka monen eri tahon kanssa siellä tehtiin yhteistyötä. Pääsin tutustumaan sosiaalialan kenttään laajalti pelkästään yhden harjoittelupaikan kautta. Tällaisissa työpaikoissa olisi lähes rajattomat mahdollisuudet tehdä moniammatillista yhteistyötä. Vielä tässä vaiheessa ei kuitenkaan ole tarpeeksi selkeitä moniammatillisuuden malleja, jotta suurin hyöty moniammatillisesta työstä saataisiin irti.

Saatuani kipinän moniammatillisuuden tutkimiseen ja kehittämiseen olin myös kiinnostunut liittämään aiheeseen kauan kiinnostukseni pysyvänä kohteena olleen lastensuojelun. Ammatillisen koulutukseni alusta lähtien olen tähdännyt töihin lastensuojelun kentälle. Tutustuin Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön laatimiin tutkimusteemoihin ja Lastensuojelun kehittämissyksikön tutkimusrunkoon. Minua kiinnosti erityisesti tutkimusteemoista kohta ”yhteistyö eri viranomaisten kesken”. Tämä tuntui sopivan täydellisesti kiinnostuksen kohteisiini, joten otin yhteyttä Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön projektipäällikköön Pirjo Mäkilään. Tapaamisella Mäkilä esitteli minulle uudenlaista seudullista tukiryhmää, jota ei ollut vielä tutkittu. Pohdittuani aihetta aikani, päätin ottaa haasteen vastaan ja tehdä opinnäytteeni lastensuojelun moniammatillisesta seudullisesta tukiryhmästä.

Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö katsoi tarpeelliseksi, että lastensuojelun moniammatillisia seudullisia tukiryhmiä pitäisi tutkia. Moniammatillisuus ja sen tarve on lisääntymässä koko ajan ja aiheeni on hyvä jo senkin vuoksi, koska se on niin ajankohtainen. Ajankohtaisen aiheesta tekee muun muassa se, että uusi lastensuojelulaki 13.4.2007/417, on tulossa voimaan ensi vuoden (2008) alusta lähtien. Uudessa lastensuojelulaissa korostetaan moniammatillista yhteistyötä nykyisin voimassa olevaa lakia enemmän. Uuden lain 42 § muun muassa velvoittaa

kunnat järjestämään lastensuojelun sosiaalityöntekijälle mahdollisuus moniammatillisen tukiryhmän käyttämiseen. Tukiryhmiä on toki tutkittu ennenkin, mutta erilaisen näistä tukiryhmistä, joita tutkin, ja omasta tutkimuksestani tekee niiden seudullisuus.

Tavoitteenani opinnäytetyössäni minulla oli kartoittaa kahden Satakunnan alueella toimivan lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän hyötyä ja tutkia niiden kehittämismahdollisuuksia. Erityisesti keskityin siihen, mitä moniammatillisuus ja seudullisuus tuovat tukiryhmälle. Toteutin tutkimuksen postitse lähetettävällä kyselylomakkeella, jonka lähetin kaikille tukiryhmän varsinaisille asiantuntijajäsenille. Lähetin kyselyn myös kuudelle lastensuojelun sosiaalityöntekijälle, jotka ovat työssään käyttäneet jompaakumpaa tukiryhmää hyväkseen.

2 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillisen yhteistyön käsite vakiintui Suomessa 1990-luvulla sen ensin yleistyessä 1980-luvun lopulla eri ammattiryhmien yhteistyön kuvauksessa. (Isoherranen 2005, 13.) Perälän määritelmän mukaan moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että asiakkaan hoitokokonaisuudessa toimii eri ammattiryhmien edustajia. Moniammatillisuudessa päätöksenteko perustuu monitieteiseen ongelmanratkaisuun. (Perälä 1997, 23.) Moniammatillinen yhteistyö pyrkii saumattomaan palveluun, jossa ryhmän tavoitteena on asiakkaan hyvä. Moniammatillisuus pyrkii myös uusien ratkaisumahdollisuuksien löytämiseen avoimen kommunikaation kautta. (Kokkola, Kiikkala, Immonen & Sorsa 2002, 28-29.)

Esimerkkinä tapauksesta, jossa kokonaisdiagnosiin tarvittava tietämys on jakaantuneena ryhmän jäsenille, on lääketieteellinen päätöksenteko, johon tarvitaan lääketieteen eri alan edustajista koostunut ryhmä. Jokainen tuo oman päätelmänsä ryhmään ja ryhmässä jokaisen yksilölliset arviot kootaan yhdessä kokonaisdiagnoosiksi. (Elovainio, Kalliomäki-Levanto & Kivimäki 1997, 48.)

Verkostotyöstä ja moniammatillisesta työstä puhutaan usein synonyymeinä. Käytännössä ne eivät aina ole sama asia, mutta niistä voidaan puhua synonyymeinä. (Arponen, Kihlman & Välimäki 2004, 24.) Puhunkin tässä moniammatillisuudesta ja ammatillisista verkostoista samassa yhteydessä. 1990-luvun puolivälissä alettiin puhua moniammatillisuudesta hyvinvointipalvelujen tuottamistapana. Eteen tuli kysymys erilaisten viranomaisverkostojen hyödyntämisestä. Verkostoja on monenlaisia. Ne voidaan jakaa kahteen osaan mm. seuraavalla tavalla: viralliset ja epäviralliset verkostot. Viralliset verkostot ovat viranomaisaloitteisia ja epäviralliset yksityisten henkilöiden sosiaalisia verkostoja.

Tässä opinnäytteessä tarkastelen kuitenkin moniammatillisuutta, joten käsittelen lähinnä vain virallisia verkostoja. (Jalava & Virtanen 1995, 30-31.) Nykyään on jo päästy paljon pidemmälle kuin vain pohtimaan, miten viranomaisverkostoja voisi hyödyntää. On paljon erilaisia moniammatillisia verkostoja, kuten tukiryhmiä ja työryhmiä erilaisten asioiden ratkaisemiseksi. Seuraava kuvaus verkostoista on mielestäni hyvä ja kuvaa sitä millainen lastensuojelun moniammatillisen tukiryhmän toiminnankin tulisi olla:

”Parhaimmillaan verkosto on tasa-arvoisten toimijoiden muodostama kokonaisuus, jossa kukin täydentää toistensa osaamista ja tietoja vuorovaikutteisesti ja prosessinomaisesti. Verkostossa kukaan toimija ei nouse muiden yläpuolelle eikä sillä ole perinteisessä mielessä keskustaa tai johtoa... Verkosto mahdollistaa avoimen kommunikation...” (Arponen ym. 2004, 23.)

2.1 Moniammatillisen yhteistyön kehittyminen

Koko 1980- ja 90-lukujen ajan yhteistyö on ollut jatkuvassa kasvussa, silloin sitä on myös alettu tietoisesti lisätä. Tämä johtuu muun muassa yhden ammattilaisen asiantuntijuuden kapenemisesta pieneen erikoisosaamiseen sekä tietotekniikan kehittymisestä. Tiedon lisääntyessä asiantuntija pystyy olemaan vain pienellä erikoisalueellaan. Yhteiskunnallinen järjestelmä on sektoroitunut eli ihmistä ei enää hoideta kokonaisuutena (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus) vaan kokonaisuus on jaettu eri organisaatioyksiköille ja työntekijöille. Parhaimman työtuloksen saavuttamiseksi ja jopa työn yleensäkin valmiiksi saamiseksi tarvitaan eri alojen asiantunti-

joita. Hyvänä esimerkkinä on sosiaali- ja terveydenhuollon kehityshistoria, joka on monimutkaistunut tiedon lisääntymisen myötä. Uusia ammattinimikkeitä ja asiantuntijuuksia on syntynyt paljon. Julkisen palvelujärjestelmän laajeneminenkin on tuottanut tarvetta moniammatillisuuden kehittymiselle. (Elovainio ym. 1997, 8 ja 46; Jalava ym. 1995, 39.)

Nykyään asiantuntijoita jo pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon alueella on niin paljon, että yhteistyö on välttämätöntä. Aiemminhan on ollut helppoa, kun kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on voinut saada saman katon alta, kun taas nyt asiakkaan täytyy mennä moneen eri paikkaan saadakseen samat palvelut. Toisella puolella kaupunkia ei voida tietää, mitä toisella puolella kaupunkia on jo tehty asiakkaan hyväksi, ilman kunnollista moniammatillista yhteistyötä. Jos yhteistyötä ei ole tai se ei toimi kunnolla, asiakas voi saada päällekkäistä hoitoa eli tapahtuu voimavarojen hukkakäyttöä. Yhteistyötä on siis pakko tehdä yli ammatti- ja asiantuntijarajojen, jotta työn laatu voidaan turvata.

Moniammatillisuutta tarvitaan nykyään enemmän ja sen merkitystä arvostetaan enemmän. Hyvinvointipalveluja käyttävillä ihmisillä on yhä useampia ongelmia ja nämä ongelmat ovat monimuotoisempia kuin aiemmin. (Jalava ym. 1995, 22.) Tästäkään ei kuitenkaan ole loppujen lopuksi niin yksinkertaista. Moniongelmaisuus ei olekaan välttämättä asiakkaassa itsessään vaan työn tekemisen käytännöissä (Arponen ym. 2004, 19). Tämä viittaa käsittääkseni siihen, että muodostamalla moniammatillisen työotteen, muodostamme samalla laajemman kuvan asiakkaasta ja näemme hänet moniongelmaisena. Ennen olisimme nähneet asiakkaan ongelmista vain sen osan, joka on lähinnä meidän omaa ammattitaitoa. Toki yhden ihmisen apu olisi voinut kohdistua vain kyseisenä ajankohtana selkeästi näkyvään tarpeeseen ja muut piilevät tarpeet olisivat jääneet huomiotta. Toisaalta ihmisen psyykkiset ja sosiaaliset tekijät ovat niin arvaamattomia, että antamalla apu tähän yhteen ongelmaan asiakkaan muutkin ongelmat saattavat ratketa tai helpottua. Otetaan esimerkkinä vaikkapa mielenterveysongelmainen alkoholisti jolla on rahaongelmia. Hoitamalla hänen mielenterveyttään helpottuu myös mielenterveysongelmista johtunut alkoholismi ja asiakkaan on helpompaa kohdata omat heikkoutensa. Kun alkoholi-ongelma helpottuu, selkiytyvät myös raha-asiat, kun kaikki rahat eivät mene alkoholiin ja töitä saa tehtyä paremmin.

Moniammatillisuus on kehittynyt sitä kautta, että ensin kaikki palvelut olivat sijoittuneena samaan yksikköön, jonka jälkeen 1980-luvulla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut oli jaettu moneen eri osa-alueeseen. Jokaiselle ongelma-alueelle oli oma virasto ja asiakkaita hoidettiin vaivan mukaan, kunnes sosiaali- ja terveydenhuollon työtä alettiin kehittää sisällöltään taas kokonaisemmaksi ja yhteistyötä eri ”pienvirastojen” välillä alettiin lisätä. (Elovainio ym. 1997, 2-3.) Suhtautuminen moniammatillisuuteen ja sen lisäämiseen on alan kirjallisuuden mukaan kautta aikojen ollut kohtuullisen positiivinen. Karin Filanderin mukaan keskustelu moniammatillisuudesta on ollut hyvin positiivisesti latautunutta kehittämiskeskustelua. (Filander 1997, 137.)

Moniammatillisen yhteistyön perusta on asiantuntemuksessa, siihen kuuluu sekä perusasiantuntemus että erityisosaaminen, demokratiassa, hyvissä kollegiaalisissa suhteissa, työryhmän jäsenten tasavertaisessa vuorovaikutuksessa, avoimuudessa, työhön sitoutumisessa, työtapojen yksinkertaistamisessa ja säännöllisissä kokoontumisissa. (Kääriä 1996, 32.)

2.2 Moniammatillisuus lastensuojelun lainsäädännössä

Ensimmäinen lastensuojelulaki tuli Suomessa voimaan vuonna 1936. Periaatteiltaan Suomen ensimmäinen lastensuojelulaki on samanlainen kuin lastensuojelulaki tänäkin päivänä. Lapsille ja nuorille pyrittiin takaamaan turvallinen kasvuympäristö. Moniammatillisuudesta, seudullisuudesta tai tukiryhmistä ei vuoden 1936 lastensuojelulaissa kuitenkaan ollut mainintaa. (Onikki 1972, lastensuojelulaki 17.1.1936/52, 1802-1808.)

Vuoden 1936 jälkeen lastensuojelulaki on uudistettu nykyaikaisemmaksi. Nykyinen lastensuojelulaki tuli voimaan vuonna 1984. Siinä on jo säädetty moniammatillisuudesta. Vuonna 1984 voimaan tullessa lastensuojelulaissa säädetään, että sosiaalilautakunnan on annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille. Siinä myös kehoitetaan kuntaa järjestämään asiantuntijoista koostuvan tukiryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa avustaa lastensuojelun järjestämisessä. (Lastensuojelulaki 5.8.1983/683. 6§ & 42§.)

Uudistunut lastensuojelulaki astuu voimaan 1.1.2008. Muutokset jo kahdenkymmenen vuoden ikäisessä laissa ovatkin tarpeen. Tulevassa laissa säädökset moniammatillisesta yhteistyöstä ovat tiukemmat kuin nykyisessä lastensuojelulaissa. Siinä kunta veloitetaan järjestämään edellä kuvailemani asiantuntijajäsenistä koostuva tukiryhmä avustamaan sosiaalityöntekijää lastensuojelun toteuttamisessa ja tukemaan päätöksentekoa lastensuojelutoimenpiteitä koskien. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. 14§.)

2.3 Moniammatillisuus lastensuojelun käytännöissä

Lastensuojelussa yhteistyötä moniammatillisissa verkostoissa ei välttämättä tehdä, koska muut viranomaiset saattavat tuntea, etteivät tee lastensuojelutyötä. Tämä on omituinen uskomus. Tulisiko esimerkiksi mieleesi heti, että poliisi tekee aivan varmasti lastensuojelutyötä hoitaessaan lapsen turvaan humalaisten vanhempiensa luota tai ottaessaan nuoren puhutteluun alkoholin käytöstä? Kummalta puolelta lähtee uskomus, että muut kuin lastensuojelun työntekijät eivät tee lastensuojelutyötä, lastensuojelun työntekijöiltä vai muilta asiantuntijoilta? Vai onko kyseessä vain tiedon vähyys moniammatillisen verkoston hyväksikäytön suhteen?

Eikö moniammatillista verkostoa osata nähdä lapsen kokonaisetua palvelevana voimavarana? Moniammatillisen tukiryhmän koordinaattorin yksi haasteellisimpia ja tärkeimpiä tehtäviä onkin saada eri viranomaiset ymmärtämään, millainen voimavara verkosto parhaimmillaan oikeasti on. (Uusikylä 1999, 62.) Ongelmana voi olla myös verkoston erilaiset ammattikielet. Jäsenet eivät löydä yhteistä kieltä, kun jokainen asiantuntija puhuu oman tieteenalansa näkökulmasta puolustaen omia ammatillisia näkökantojaan. (Launis 1997, 129.) Seudullinen moniammatillinen tukiryhmä antaa mahdollisuuden lastensuojelun kentässä tutustua muihin asiantuntijoihin, muuttaa omia käsityksiään toisten ammattiryhmien työmenetelmistä ja vapauttaa omat taitonsa lastensuojelun hyväksi.

Nykyaikana on jo tietoa sekä taitoa enemmän ja huostaanottojen syistä on tehty laajoja tutkimuksia. Tässä esittelen eräästä tutkimuksesta (Tuurala 1995.) osan, joka

kuvaa sitä miksi moniammatillisuutta nykyään tarvitaan. Tutkimus käsittelee huostaanottoihin johtaneita syitä Tampereella ja kysely on tehty vuonna 1995 tamperelaisille sosiaalityöntekijöille. Tarkoituksena on ollut saada sosiaalityöntekijöiltä tietoa huostaanottoihin johtaneista moninaisista syistä.

Tuuralan tutkimuksessa olevassa kaaviossa suurin huostaanottoihin johtanut syy oli hoidon laiminlyönti ja riittämätön vanhemmuus. Kakkosena aivan perässä tulevat päihteiden käyttö perheessä sekä perheristiriidat. Muita syitä kaaviossa oli mielenterveysongelmat perheessä, perheväkivalta, vanhemman rikollisuus, seksuaalisen hyväksikäytön epäily, lapsen pahoinpitely ja vanhemman kuolema. Vain pari näistä syistä on selvästi aiheuttanut vähemmän huostaanottoja verrattuna muihin. Muut ovat suurin piirtein samalla viivalla toistensa kanssa. Vain vanhemman kuolema erottui selkeästi muusta joukosta pienen huostaanottomäärän vuoksi. (Tuurala 1995.)

Moniammatillisuuden tarve tai moniammatillisuuden lisääntyminen näkyy lastensuojelussa esimerkiksi siinä, että huostaanottojen syyt ovat nykyään paljon moninaisempia, kun 1900-luvun alussa suurimpina syinä olivat köyhyys tai orpous. (Virtanen 1995, 59.) Kaaviosta näkyi, että ennen sijoitusta kouluikäisten kasvuoloja oli hallinnut perheristiriidat sekä hoidon laiminlyönti ja riittämätön vanhemmuus. Alle kouluikäisten kohdalla taas suurimpina syinä olivat päihteidenkäyttö perheessä ja mielenterveysongelmat perheessä. Köyhyys, joka on ollut toinen suurimmista syistä 1900-luvun alun huostaanottoihin, ei enää edes esiinny nykyisten huostaanottosyiden joukossa. Vain pienenä osuutena oli vanhemman kuolema 13 – 17-vuotiaiden nuorten huostaanottojen tai lastensuojelun tarvetta aiheuttavana syynä. Huostaanottojen syyt ovat muuttuneet viimeisen vuosisadan aikana ja niitä on tullut paljon lisää. Enää ei olekaan huolehdittavana vain pari huostaanottojen syytä vaan laaja valikoima erilaisia ongelmia ja sairauksia, jolloin moniammatillinen työote lastensuojelun kentässä on yhä ajankohtaisempi. (Tuurala 1995.)

2.4 Kommunikointi moniammatillisessa ryhmässä

Kommunikaatio on viestintää eli tiedonvälitystä, tiedotusta. Se voi olla kielellistä tai ei-kielellistä vuorovaikutusta, jolla ilmaistaan tietoja tai tunteita. Kommunikaatio on ajatustenvaihtoa ja keskustelua. (Turtia 2001, 493.)

Työskennellessä niin, että kaikkien asiantuntijoiden tieto pyritään saamaan yhteen tietyn asian ratkaisemiseksi, tarvitsee kommunikoinnissa olla jonkinlaiset pelisäännöt. Ensinnäkin työryhmän ilmapiirin ja kulttuurin tulisi olla sellainen, että se sallii kaikkien tasa-arvoisen osallistumisen keskusteluun. Vaikka kaikkien mielipiteiden esille tuominen saattaa vaatia paljonkin aikaa, saattaa se silti olla nopeampi tapa päästä ratkaisuun, kuin se, että joku työntekijä yrittäisi itsenäisesti ratkaista ongelman konsultoimalla vuorollaan kutakin yhteistyötahoja. (Isoherranen 2005, 79-80.)

On jo pelkästään asiakkaankin parhaaksi, että asiantuntijuutta jaetaan ja päätöksiä tehdään yhdessä. Jos potilaalla on asiakkuutta eri asiantuntijoilla, on erityisen hedelmällistä kerätä kaikkien tieto yhteen ja näin taata asiakkaalle paras mahdollinen apu. Äärimmäisyydestä ei kuitenkaan pidä mennä toiseen. Moniammatillisessa yhteistyössä pitää olla halu kommunikointiin, mutta niin, että muillakin on mahdollisuus sanoa sanottavansa. Jatkuvasti äänessä oleva moniammatillisen ryhmän jäsen ei edistä yhteistyötä, vaan hän saattaa suulaudellaan jopa estää muiden mielipiteiden esille tuomista. Yhdessä työskenneltäessä tulisi muistaa olla myös avoin uusille näkökulmille ja ratkaisuehdotuksille. Pitää osata myös kyseenalaistaa omat ajatukset ja pohdita kaikkia annettuja ratkaisuvaihtoehtoja. Muutenhan koko työmuoto olisi pelkkää ajanhukkaa. Tärkeää on myös olla riittävän itsevarma ammatillisesti saadakseen suunsa auki moniammatillisissa työtilanteissa. Aina ei tarvitse olla oikeassa, eikä aina voikaan olla. Tärkeää on, että kaikki mahdollisuudet ovat nostettu pöydälle ja niistä yhdessä valittu oikeat ja toimivat ratkaisut. (Isoherranen 2005, 80 ja 58-59.)

Ongelmana ei kuitenkaan aina välttämättä ole juuri tasavertaisuus puheenvuoroissa tai rohkeudessa ilmaista oma näkökulma. Moniammatillisissa ryhmissä voi usein olla ongelmana yhteisen kielen löytäminen. Asiaa katsotaan oman ammatin näkökulmasta ja helposti tulee käytettyä omalle ammattikielelle tyypillistä termistöä. Tähän liittyy myös yhteisen tavoitteen vaikea hahmottaminen. Jokainen näkee asiakkaan ongelman oman työnsä kautta, jolloin ryhmällä ei välttämättä ole yhteistä tavoitetta jota kohti pyrkii. Moniammatillisen ryhmän hyvä kommunikaatio muodostuu siis, oman

asiantuntijuuden tiedostavista, avoimin mielin olevista asiantuntijoista, ymmärrettävästä kielenkäytöstä sekä asiantuntijoiden valmiudesta kuunnella kaikkia näkökulmia. (Arponen 2004, 33; Isoherranen 2005, 101-102.)

2.4.1 Ryhmän määrittelyä

Yksilöiden alkaessa vuorovaikutukseen toistensa kanssa, kun heillä on yhteinen tehtävä ja yhteenkuuluvaisuuden tunne kehittyä, heistä tulee ryhmä. Ryhmä ei siis ole todellisuudessa ryhmä vain, kun joku on sen ryhmäksi nimennyt. On tärkeää, että ryhmällä on taidot ryhmän tehtävän loppuun viemiseen. Vuorovaikutustaidot, kuten kommunikointi ja kuuntelu ovat tärkeä osa tehtävän suorittamisessa hyvin ja yhteisen päämäärään selvittämisessä. (Lindström & Kiviranta 1995, 2 & 7.)

Keskeisin ryhmän tehtävään liittyvistä tekijöistä on tavoite. Tavoitteen on oltava selkeä ja kaikille ymmärrettävä. Päämäärään ei päästä jos ryhmän jäsenet tekevät kaikki töitä eri tavoitteiden saavuttamiseksi. (Lindström ym. 1995, 19.)

On havainnointu, että suuri ryhmä toimii huonommin kuin pieni ryhmä. Suuressa ryhmässä tulee helpommin konflikteja muiden ryhmän jäsenten kanssa. Pieni ryhmä taas lisää kommunikaatiota muiden ryhmän jäsenten kanssa. Suurilla ryhmillä on kuitenkin potentiaalia olla tuottavampia kuin pienillä ryhmillä. Suurella ryhmällä pitää kuitenkin olla todella vahva motivaatio, jotta mahdollinen hyöty saataisiin siitä irti. Alle kymmenen hengen ryhmää pidetään ihanteellisen kokoisena. (Lindström ym. 1995, 6.)

3 LASTEN OIKEUDET JA ILMOITUSVELVOLLISUUS

3.1 Lasten oikeudet ja lastensuojelun toteuttaminen

Lapsella, kuten meillä kaikilla, on tiettyjä oikeuksia. Perustuslain toinen luku määrittelee perusoikeudet. Perusoikeudet voidaan kirjallisuudessa ryhmitellä vaikkapa seuraavaan tapaan: osallistumisoikeudet, vapausoikeudet ja oikeusturva, yhdenvertaisuusoikeudet sekä hyvinvointioikeudet. Vaikka perusoikeussuoja ei pääsääntöisesti ole riippuvainen henkilön iästä, on tietyt oikeudet varattu vain kahdeksantoista vuotta täyttäneille ja toisaalta poikkeussäännöstö antaa erityissuojaa lapsille. (Jyränki 2000, 276 & 283.) Perusoikeuksia ovat muun muassa yhdenvertaisuus, sananvapaus ja oikeus sosiaaliturvaan. Näiden perusoikeuksien määritelmässä on erityisesti mainittu lapset. Perustuslain kuudennen pykälän mukaan lapsia on kohdeltava tasarvoisina yksilöinä ja heillä on oikeus vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin, ottaen huomioon heidän kehitystasonsa. Yhdeksännessätoista pykälässä määrätään, että julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen yksilöllinen kasvu ja hyvinvointi. Kahdestoista pykälä kertoo, että lapsia voidaan suojella säätämällä kuvaohjelmia koskevia rajoituksia. (Suomen perustuslaki 2000, 9,11 & 14.)

Lastensuojelulaki yksityiskohtaistaa vielä erikseen lasten oikeuksia. Niitä ovat ensimmäisen pykälän mukaan muun muassa oikeus hyvään kasvuympäristöön, kasvuun ja kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Näitä oikeuksia lastensuojelun työntekijät peräänkuuluttavat ja pyrkivät saamaan todeksi jokaisen asiakkaan kohdalla. Oikeuksien toteutumiseen voi vaikuttaa esimerkiksi yleisiin kasvuoloihin vaikuttamalla ja vanhempien kasvatusta tukemalla. Vaikka lasten hyvinvointi on ensisijaisesti vanhempien vastuulla, on jokaisen velvollisuus ilmoittaa, jos huomaa, että jonkun lapsen hyvinvointi ja hoito on laiminlyöty. Viimesijainen vastuu lapsen hoidosta on kunnan sosiaalilautakunnalla. (Lastensuojelulaki 5.8.1983/683. 1§, 2§ & 40§.)

Ensisijassa lastensuojeluperhettä tuetaan avohuollon tukitoimin. Myös asiakkaan oma verkosto korostuu tässä vaiheessa. Lähes jokainen lasta kasvattava tarvitsee jonkin asteista apua lähiverkostoltaan, esimerkiksi lastenhoitoapua omilta vanhemmiltaan. Joissain tapauksissa verkostoa ei kuitenkaan ole, se on lähes olematon tai sitten välit sukulaisten kanssa ovat liian tulehtuneet heidän apuunsa turvautumiseen. Tällöin usein vanhemmat väsyvät ja lapsen hoito alkaa tuntua ylivoimaiselta tehtävältä, jolloin avohuollon tukitoimet tulevat tarpeeseen. Avohuollon tukitoimia ovat mm. taloudellinen tuki, tukihenkilötoiminta ja sijoitus avohuollon tukitoimenpiteenä.

Työntekijä on vaikeassa tilanteessa, kun lapsen kasvuympäristöön tai hyvinvointiin ei tule muutoksia. Vakavan laiminlyönnin ollessa kyseessä, on alettava harkita huostaanottoa ja tulevaa lapsen kasvatusta sijaishuollossa. Näin tapahtuu, jos lapsen olosuhteet tai hänen käytöksensä uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, avohuollon tukitoimet ovat epätarkoituksenmukaisia tai riittämättömiä ja jos sijaishuolto on lapsen edun mukaista. (Lastensuojelulaki 5.8.1983/683. 16§.) Prosessi huostaanottoon saattaa olla pitkä ja vaikea, joten sosiaalityöntekijä voi tarvita tässä ulkopuolista apua. Jos lapsen tapaus on sellaisessa vaiheessa, että sosiaalityöntekijä on umpikujassa, voi hän tarvita esimerkiksi moniammatillisen tukiryhmän apua.

Yhtenä ongelmana lastensuojelun toteuttamisessa on se, kun lastensuojelun viranomaiset yrittävät aina auttaa perhettä, mutta suuressa osassa tapauksista perhe ei tätä kuitenkaan ymmärrä. Usein asiakkaat katsovat lastensuojeluviranomaisten työn hyökkäykseksi heidän yksityisyyttään kohtaan ja yksityiselämänsä ”kyttämiseksi”. Jotta tulokset lastensuojelutyössä olisivat toivottavat, pitäisi asiakkaan työskennellä yhteistyössä lastensuojelun kanssa. Toivottavaa olisi myös, että halu parantaa lapsensa elämänlaatua tulisi vanhemmilta itseltään. Jokaisen täytyy ymmärtää ja myöntää ongelmat, ennen kuin toivottuja tuloksia voi syntyä.

3.2 Ilmoitusvelvollisuus ja salassapitovelvollisuus

Ilmoitusvelvollisuuden suhteen lastensuojelulaki on ehdoton. Sen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevan henkilön on viipymättä ilmoitettava sosiaalilautakunnalle saadessaan tietoonsa ilmeisestä lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta (Lastensuojelulaki 5.8.1983/683. 40 §).

Salassapitovelvollisuus taas on yksi suurimmista moniammatillisen yhteistyön esteistä, tai ainakin se on yleisin tekosyy yhteistyöstä kieltäytymiselle (Arponen ym. 2004, 27). Moniammatillisissa tukiryhmissä salassapitovelvollisuuden ei saisi antaa estää avointa kommunikointia ja mielipiteiden vaihtoa muiden tukiryhmän jäsenten kanssa. Ongelma poistetaan kokonaan kysymällä asiakkaalta lupa hänen asiansa käsitte-

lyyn ryhmässä. Jos lupaa ei saada, voidaan vedota lakiin asiakkaan asemasta ja oikeuksista asian avoimessa käsittelyssä. Jos asiakas tai hänen edustajansa kieltävät asiakkaan tietojen luovuttamisen saa sosiaalityöntekijä silti paljastaa hänestä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi tai järjestämiseksi, jos asiakas on hoidon ilmeisessä tarpeessa tai se on lapsen edun mukaista (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. 17§). Kuitenkin, työntekijän on aina pohdittava tarkkaan, mitkä asiakkaan asiat ovat tarpeellisia ja välttämättömiä tuoda yhteiseen käsittelyyn (Arponen ym. 2004, 27).

Esimerkkinä ongelmallisesta lastensuojeluilmoituksen tekemisestä voisi olla sosiaalialan työn kentällä lastensuojelutyötä tekevät nuorisonohjaajat. Vasta nyt on tulossa lakiin kohta, jossa erityisesti mainitaan nuorisotyöntekijät velvollisiksi tekemään lastensuojeluilmoitus, vaikka se on ollut ns. kirjoittamaton sääntö aina. Nuorisonohjaajan ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin hieman ongelmallinen asia. Nuorisonohjaaja kuulee esimerkiksi nuorisotilalla joka päivä paljon kyseenalaisia asioita. Nuoret puhuvat ”mitä sylki suuhun tuo”, eikä puheista koskaan tiedä mikä on totta ja mikä kavereille ”pullistelua”. Pitäisikö näiden puheiden perusteella nousseesta pienestäkin huolesta tehdä aina lastensuojeluilmoitus? Lain mukaan kyllä pitäisi tehdä. Lisäksi, tekemällä lastensuojeluilmoituksen nuorisonohjaaja rikkoo nuoren luottamuksen. Vaikka nuori saa apua lastensuojelun taholta, voi kaikki työ mitä nuorisonohjaaja on nuoren kanssa tehnyt, mennä hukkaan. Nuoren luottamus nuorisonohjaajaan ei välttämättä enää ikinä palaudu. Kaikissa tapauksissa lastensuojelun tarve pitää kuitenkin selvittää, sillä vuonna 2008 voimaan tulevan uudistuvan lastensuojelulain viidennessä luvussa, 25 pykälässä sanotaan näin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanottotoimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Lain kohtaan ilmoitusvelvollisuudesta on tullut paljon tekstiä lisää. Siihen on eroteltu hyvin tarkkaan, kuka on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen. Pitää muistaa, että viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa lastensuojeluun jos lapsen tai nuoren tilanne vaatii selvittelyä. Liekö lainkohdan tarkentaminen sitten aiheutunut epäilyksistä, että joku ammattikunta ei ilmoita havaitsemistaan lastensuojelutapauksista luullessaan löytäneensä laista porsaanreiän. Todellisuudessa vuoden 1984 lakiin on kuitenkin sisällytetty kaikki ammattiryhmät joita uudistuvassakin laissa luetellaan. Jo vuoden 1936 lastensuojelulaki on sisällyttänyt kaikki kunnan viranomaiset velvolliseksi tekemään lastensuojeluilmoitus, saadessaan tietoonsa jonkun, joka on lastensuojelun tarpeessa (Onikki 1972, lastensuojelulaki 17.1.1936/52. 50 §, 1808).

Jos on huolissaan lapsesta tai nuoresta, mutta on epävarma onko lastensuojelun tarve ilmeinen, voi käyttää hyväksi kollegoitaan ja konsultoida heitä asiasta. Huoli on vaikea asia sen vuoksi, että jokaisella työntekijällä on oma käsityksensä huolesta ja oma huolen asteensa. Jokaisella on erilainen kontakti lapseen/nuoreen ja työntekijän harkitessa lastensuojeluilmoitusta oma työkokemus, koulutus ja elämäkokemus ratkaisevat sen, onko huoli niin suuri, että pitää tehdä ilmoitus ja mahdollisesti rikkoa työn mukanaan tuoma salassapitovelvollisuus. Salassapitovelvollisuus ei koskaan saa olla este lastensuojeluilmoituksen tekemiselle.

Huolen tason määrittelemiseksi joissakin sosiaalialan työpaikoissa on myös otettu käyttöön huolilomake. Huolilomakkeessa on kysymyksiä koskien lapsen tai nuoren tilannetta sekä vanhempien, vanhemmuuden ja kodin tilannetta. Lomakkeesta rastietaan jokaisen kysymyksen kohdalta vastaus, jota itse pitää oikeana. Näin huoli konkretisoituu ja vastauksia tutkimalla saattaa löytyä asia johon on puuttuttava ja keino, miten siihen olisi parhainta puuttua. Huolilomakkeen kysymysten aihealueina on muun muassa; lapsen hygienia, sairastelut, mieliala, rikollisuus ja ihmissuhteet. (Ulvilan kaupunki. Varhaisen puuttumisen toimenpiteet.)

Laki siis velvoittaa ilmoittamaan lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. Laki kuitenkin myös rajoittaa puuttumista toisen henkilön elämään. Suomen perustuslaissa (10§) määrätään yksityiselämän, kunnian ja kotirauhan suojasta. Kenen tahansa, kuka harkitsee lastensuojeluilmoituksen tekemistä, pitää siis pohtia, kumpi menee toisen edelle; yksityisyyden suoja vai ilmoitusvelvollisuus.

4 SEUDULLISEN TYÖN PERUSTELUJA

Seudullisista ryhmistä puhuttaessa puhutaan ryhmistä, joissa on useasta lähekkäin olevasta kunnasta osallistujia. Suomessa on 80 seutukuntaa. Seutukunnat muodostuvat kaupunkiseudusta tai muutamasta pienemmästä kaupunkikeskuksesta ja niitä ympäröivistä maaseuduista. (Ylitalo 2005, 15.) Satakunnassa on kolme seutukuntaa: Rauman seutu, Porin seutu ja Pohjois-Satakunnan seutu.

Erilaisten palvelujen saatavuudessa on runsaasti alueellisia eroja. Palvelut eivät myöskään aina ole riittäviä. Useat erityisosaamista vaativat palvelut, kuten lastensuojelu pyritään järjestämään seudullisena yhteistyönä, jotta palvelujen taso pystyttäisiin turvaamaan kaikissa kunnissa. (Anttila & Rousu 2004, 13.) Yhteistyön kautta kunnat etsivät uusia tapoja selviytyä tehtävistään ja mahdollisuutta parantaa kustannustehokkuutta. Suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen on asia, joka tulee aiheuttamaan pulaa erityisosaajista. (Ylitalo 2005, 11 ja 13.)

Seutuyhteistyö on tällä hetkellä nopeimmin kasvava kuntien yhteistyömuoto. Paineet kuntarajat ylittävään toimintaan ovat tällä hetkellä hyvin voimakkaat. Kunnalla on vastuu hyvinvointipalvelujen järjestämisestä riippumatta kunnan koosta. Monissa kunnissa väestöpohja on liian pieni palvelujen tuottamiseksi yksin... Yhtäältä kysymys on tarpeesta lisätä asiantuntemusta ja parantaa palvelujen laatua, toisaalta tarpeesta pitää kustannukset kurissa ja päästä suurempaan taloudelliseen tehokkuuteen. (Meltaus & Peltoniemi 2004, 80.)

Seudullinen yhteistyö on siis hieman kuin välttämätön hyvä. Pienet kunnat eivät pysty tarjoamaan lainmukaisia palveluja ilman seudullista yhteistyötä. Ongelmana ovat pienet taloudelliset resurssit, kun ei ole rahaa, ei ole myöskään tarvittavia työntekijöitä. Seudullinen yhteistyö tuo monta erilaista erityisosaamista pienempiinkin kuntiin. Käyttämällä samoja asiantuntijoita monen kunnan palveluksiin säästetään myös rahaa ja taloudellinen tehokkuus on näin suurempaa.

Kuntaliitto on tehnyt selvityksen, jonka mukaan juuri lastensuojelu on sosiaalityön kentässä se alue, jossa tarvitaan eniten seudullista yhteistyötä. Se on lastensuojelussa hyvin vähäistä. (Meltaus ym. 2004, 80.)

PARAS-hanke on kunta- ja palvelurakenneuudistusta eteenpäin vievä hanke. Se on suurin kunnallishallinnon ja – palveluiden uudistus Suomen historiassa.

Uudistus vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta, edistää uusia palvelujen tuotantotapoja ja organisointia, uudistaa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmiä sekä tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtäväjakoa siten, että kuntien vastuulla olevien palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kuntien kehittämiseen on vahva rakenteellinen ja taloudellinen perusta tulevina vuosikymmeninä. (Sisäasiainministeriö. Kunta- ja palvelurakenneuudistus. 2007.)

Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta on tullut voimaan 23.2.2007. Sen tavoitteena on, edellisen lisäksi, toimintakykyinen kuntarakenne sekä varmistaa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut koko maassa myös tulevaisuudessa. Palvelurakenteen on oltava taloudellinen ja sen on mahdollistettava voimavarojen tehokas käyttö. (Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 9.2.2007/169. 1 §) Uudistuksiin pyritään muun muassa lisäämällä kuntien yhteistoimintaa (Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 9.2.2007/169. 4 §).

Peruseriaatteeltaan PARAS-hankkeen tavoite on aivan sama kuin seudullisuuden. PARAS-hanke on hieman kuin seudullisen yhteistyön isovelji, se lisää seudullista yhteistyötä ja sen arvostusta. Molempien tavoitteena on kuntien yhteistoiminta. Lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän tarkoitus on lisätä kuntien yhteistyötä vielä erikseen lastensuojelun kentässä.

Matka seudulliseen yhteistyöhön ei toki ole välttämättä helppo ja nopea. Seudullinen yhteistyö voi olla pitkienkin suunnittelujen ja neuvottelujen tulos. Seudullista yhteistyötä haittaavat muun muassa kunnan halu turvata omat työpaikat, reviiirijattelu ja välimatkat seuduilla. (Meltaus ym. 2004, 81-82.)

5 LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLINEN SEUDULLINEN TUKIRYHMÄ

Moniammatillisia tukiryhmiä on lastensuojelun kentällä ollut jo pitkään. Jo 1980-luvulla säädetyssä lastensuojelulaissa kehoitetaan kuntia järjestämään moniammatilli-

sia tukiryhmiä avustamaan lastensuojelun järjestämisessä sekä toimia niin sanottuna konsultaatioapuna lausuntoja antaen.

Vuonna 1984 voimaan tulleen lastensuojelulain seitsemännessä luvussa, 42 §:ssä säädetään lastensuojelun tukiryhmistä seuraavasti:

Kunta voi asettaa sosiaalihuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista asiantuntijoista koostuvan lastensuojelun tukiryhmän, jonka tehtävä on avustaa sosiaalilautakuntaa perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestämisessä sekä antaa lausuntoja lapsen huoltoa, huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevista asioista.

Uudistuvan, vuonna 2008 voimaan tulevan lastensuojelulain mukaan, kunnan on järjestettävä sosiaalityöntekijälle mahdollisuus osallistua moniammatilliseen tukiryhmään. Toisena erona näiden kahden pykälän välillä on uuden pykälän kehoitus seudullisuuteen. Lisäksi uudistuva lastensuojelulaki on yksityiskohtaisempi sanankänteissään. Sen kolmannessa luvussa, 14 §:ssä säädetään moniammatillisen asiantuntemuksen turvaamisesta näin:

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Pienten kuntien on kuitenkin hyvin vaikeaa, lähes mahdotonta, itsenäisesti koota moniammatillista tukiryhmää. Pienten kuntien taloudelliset voimavarat ovat hyvin pienet ja henkilömäärät riittämättömät. Kaikissa kunnissa ei edes ole kaikkien alojen työntekijöitä, joiden olisi hyvä olla mukana tukiryhmässä.

Tämän vuoksi Satakunnan alueella olevat lastensuojelun seudulliset moniammatilliset tukiryhmät ovat tarpeen. Näitä ryhmiä on kaksi; Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmä sekä Rauman seudun tukiryhmä. Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmään kuuluvat Vampula, Huittinen, Kokemäki, Harjavalta, Nak-

kila, Ulvila, Luvia, Pori, Noormarkku, Pomarkku, Merikarvia, Kiikoinen, Lavia, Jämijärvi, Kankaanpää, Siikainen, Honkajoki ja Karvia. Rauman seudun tukiryhmään kuuluvat Köyliö, Lappi, Rauma, Säskylä, Eura, Eurajoki ja Kiukainen.

Vaikka moniammatillisuudesta on keskusteltu positiiviseen ja kehittävään sävyyn (Filander 1997, 137.), toisaalta varsinkin sosiaalialalla moni työntekijä joutuu istumaan paljon turhiltakin tuntuissa palavereissa sekä erilaisissa tukiryhmissä ja moniammatillisissa kokoonpanoissa. Kentällä työskennellessäni olen useasti kuullut palavereita kritisoitavan ajanhaaskaukseksi ja naisten juoruseuroiksi. Tällöin ryhmä ei ole selvästikään päässyt tavoitteeseensa. Tätä tietenkin pyritään välttämään seudullisessa moniammatillisessa tukiryhmässä.

Tärkeä väline päämäärän saavuttamiseksi on avoin ja suora keskustelu. Jokaisen ryhmään osallistuvan asiantuntijan tulisi jakaa kaikki tapaukseen oleellisesti liittyvä tieto muun ryhmän kanssa. Myös kaikki erityistieto tulisi tuoda ryhmän tietoon, eikä vain pitäytyä puhumasta asioista, jotka ovat jo kaikkien yleisessä tiedossa. Näin myös tehdyt päätökset perustuvat parempaan tietopohjaan ja ovat paremmin perusteltavissa. (Elovainio ym. 1997, 74.)

5.1 Sosiaalialan kehittämishankkeesta Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksiköön

Sosiaalialan kehittämishankkeella johdetaan koko valtakunnan kattavaa sosiaalipalvelujen uudistusta. Sosiaalialan kehittämishanke tukee kuntia palveluiden uudistamisessa ja pyrkii aikaansaamaan pysyviä uudistuksia. Sosiaalialan kehittämishanke koostuu 4 hankekokonaisuudesta ja 23 osahankkeesta. Kunnilla on yli 400 hankkeen liittyvää alueellista hanketta. (Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaalialan kehittämishanke. 2006.)

Lastensuojelun kehittämisohjelma on yksi sosiaalialan kehittämishankkeen osahanke ja sen tavoitteena on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa saada aikaan lastensuojelun ohjelma, joka pitkäkestoisesti ohjaa lastensuojelutyön kehittämistä. Kehittämisohjelmaa toteutetaan vuosina 2004 - 2007. Kehittämisohjelman yhtenä aluehankkeena

on Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikkö, josta myös sain idean koko opinäytetyöhön. (Sosiaaliportti, Lastensuojelun kehittämisohjelma pähkinänkuoressa. 2007.)

Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikön toiminnassa ovat mukana kaikki Satakunnan 25 kuntaa ja sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy. Yhteistyössä ovat myös mukana alueen oppilaitokset; Satakunnan ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Länsi, Porin toimipaikka sekä Tampereen yliopiston Porin yksikkö. Hanketta hallinnoi Porin kaupungin sosiaalikeskus. (Sosiaaliportti, Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikkö. 2007.)

Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikön tavoitteena on löytää ratkaisuja lastensuojelun osaamisen ja palvelurakenteen toimivuuden turvaamiseksi koko maakunnan alueella. Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä ovat Satakunnan lastensuojelutyötä tekevät sosiaalityöntekijät sekä kunnalliset lastensuojelulaitokset Porissa ja Raumalla. Kehittämysyksiköllä pyritään sekä perus- että erityisosaamisen lisäämiseen lastensuojelun kysymyksissä sekä moniammatillisen ja – sektorisen yhteistyön vahvistamiseen. Lastensuojelun perusosaamisen lisääminen ja vahvistaminen tapahtuu järjestettävän koulutuksen, konsultoinnin sekä vertaisryhmien että työparityöskentelyn kautta. Kehittämysyksikkö kokoaa myös seudullisia moniammatillisia tukiryhmiä. Lisäksi oppilaitosyhteistyö on olennainen osa kehittämysyksikön toimintaa. (Sosiaaliportti, Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikkö. 2007.)

Eri ammattiryhmiä koskevat työkokoukset ja kehittämistarpeiden ja ideoiden esille tuomiseen tarkoitettut ryhmät ovat melko yleisiä. Moniammatillisten ryhmien kokoaminen jonkin tietyn asian ympärille on kuitenkin harvinaisempaa. Tällöin vastuu ryhmän saamisesta kokoon ei kuulu oikeastaan kenellekään. Jos on tarve koota laajempia esimerkiksi seutupohjaisia moniammatillisia ryhmiä, voi koolle kutsujana toimia esimerkiksi sosiaalialan osaamiskeskukset tai kehittämishankkeet. (Arponen ym. 2004, 42.)

Satakunnan lastensuojelun kehittämysyksikkö onkin organisoinut Satakunnan alueella toimivan lastensuojelulain 42§ mukaisen seudullisen moniammatillisen tukiryhmän. Ryhmän tehtävänä on auttaa alueen sosiaalityöntekijöitä erittäin vaativissa las-

tensuojelullisissa asiakasasioissa. Tästä kyseisestä seudullisesta moniammatillisesta tukiryhmästä sekä sitä edeltäneestä Rauman seudun lastensuojelun tukiryhmästä siis teen oman opinnäytetyöni.

5.2 Seudullisten tukiryhmien synty

Rauman seudun tukiryhmä sai alkunsa seutusosiaalityöntekijä Johanna Ylikosken aloitteesta. Hän otti selvää muista seudullisten tukiryhmien malleista ja kehitti Raumalle oman mallin Hämeenlinnan tukiryhmän mallin pohjalta. Seudullinen tukiryhmä oli tuolloin vuonna 2004, yksi Rauman seudun lastensuojelun yhteistyöhankkeen tavoitteista. Ensimmäinen Rauman seudun lastensuojelun tukiryhmän kokous pidettiin 14.4.2005. (Muistio 2005. Rauman seudun lastensuojelun tukiryhmän ensimmäinen kokous; Ylikoski 2004. Lastensuojelun tukiryhmän suunnittelua)

Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmä taas muodostettiin Rauman tukiryhmän mallin pohjalta. Ryhmää lähti muodostamaan Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö ja sen perustamiskokous pidettiin 6.9.2006. Molemmat ryhmät ovat peruseriaatteiltaan samanlaiset, vain jotkut käytännöt poikkeavat hieman toisistaan. (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.)

5.3 Lastensuojelun seudullisten moniammatillisten tukiryhmien käytännöt

Molemmat lastensuojelun seudulliset moniammatilliset tukiryhmät kokoontuvat kerran kuukaudessa (lukuun ottamatta kesäkuukausia), jos lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on asiakasasia vietäväksi ryhmään. Jos asiakasasiaa jonkun kuun tapaamiseen ei ole, tapaaminen perutaan ja seuraava tapaaminen pidetään seuraavana sovittuna ajankohtana. Tapaamispäivät sovitaan aina noin vuodeksi eteenpäin. Rauman seudun tukiryhmä kokoontuu Raumalla, Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan ryhmä kokoontuu Porissa. (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.)

Ryhmän koordinaattori on ryhmän perustamisvaiheessa pyytänyt valitsemiaan ammattiryhmiä valitsemaan joukostaan asiantuntijajäsenen ryhmään osallistuvaksi sekä

hänelle varajäsenen. Asiakkaalta pyydetään Porin seudun ryhmässä kirjallinen lupa hänen asiansa käsittelyyn ennen ryhmän tapaamista. Rauman seudun ryhmä on päättynyt ratkaisuun, jonka mukaan suullinen lupa asiakkaalta riittää. (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.)

Noin viikkoa ennen tapaamista lähetetään kutsut asiantuntijajäsenille, joiden arvioidaan olevan tarpeen olla paikalla juuri kyseisen asiakastapauksen käsittelyssä. Samalla heille lähetetään sosiaalityöntekijän koonti asiakkaasta, johon on liitetty kysymyksiä ja ongelmanasetteluja tapaukseen liittyen. (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.)

Tapaukset ovat luonteeltaan sellaisia, joihin sosiaalityöntekijä tarvitsee ulkopuolista tukea ja uusia näkökulmia. Voisi sanoa, että tapauksia, joiden kanssa sosiaalityöntekijä tuntee olevansa umpikujassa. Ryhmän tapaamisessa tapaus käydään läpi ja moniammatillinen ryhmä antaa uusia ratkaisuvaihtoehtoja oman ammattitaitonsa ja ammattinsa edustajina sosiaalityöntekijän käyttöön. Ryhmät on perustettu neuvoa antaviksi ja suuntaa näyttäviksi, ei päätöksiä tekeviksi elimiksi. (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.)

5.4 Tukiryhmien asiantuntijajäsenet

Ryhmään kuuluu asiantuntijoita laajalta ammatilliselta alueelta. Siihen saattaa kuulua lasten-, nuoriso- ja aikuispsykiatria, perheneuvola, terveystoimi, päivähoito, äitiys- ja lastenneuvola, päihdehuolto, poliisi, lastensuojelun avo- ja sijaishuolto sekä kehittämissyksikön edustajat, lakimies, kouluterveydenhuolto ja perhetukikeskus. Satakunnan alueella toimivissa kahdessa seudullisessa ovat hieman erilaiset kokoonpanot, ryhmät kuitenkin muodostuvat edellä luetelluista asiantuntijoista. (Esite 2007. Seudullinen lastensuojelun tukiryhmä; Moniste 2007. Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan lastensuojelun tukiryhmän kokoonpano.)

Uskon, että kaikki nämä asiantuntijat ovat perusteltuja osallistumaan lastensuojelun tukiryhmään. Lasten- ja nuorisopsykiatrian osallisuus on selittämättäkin selvää, sillä jos lastensuojelun asiakkaaksi joutuvat lapset ja nuoret ovat psyykkisesti oirehtivia

tai erityisessä vaarassa saada psyykkisiä traumoja tarvitaan lapsi- tai nuorisopsykiatrin ammattitaitoa. Aikuispsykiatrian osallisuuden voi selittää sillä, että vaikeasti psyykkisesti oirehtiva vanhempi ei välttämättä pysty tarjoamaan oikeanlaista kasvuympäristöä lapselle, tätä arvioimassa on aikuispsykiatrian edustaja. Psykiatrian edustajat ovat antamassa oman mielipiteensä siitä, onko kaikkien osapuolien mielenterveys siinä kunnossa, että lapsi tai nuori voi asua kotona, vai onko lapsen etu asua jossain muualla ja siitä, tarvitsevatko osapuolet psykiatrista hoitoa.

Perheneuvola, terveystoimi ja äitiys- ja lastenneuvola tuovat kaikki ryhmälle tietonsa ja asiantuntijuutensa perheen terveydentilan suhteen. Sekä tiedot lapsen tai nuoren aikaisimmista vaiheista jos asiakas sattuu olemaan kyseisen edustajan kunnan asiakas. Päivähoidon edustaja saattaa myös osata kertoa jo varttuneemman lapsen päivähoitoajoista tai sitten antaa käyttöön asiantuntijuutensa pienen lapsen haavoittuvasta psyykestä ja lapsen käyttäytymistavoista silloin, kun hänellä on vakavia ongelmia (esimerkiksi kotiongelmia, muun muassa vanhempien väkivaltaisuus) elämässään.

Päihdehuolto tuo oman näkemyksensä ja ammattitaitonsa ryhmään sen suhteen, miten tulee toimia päihdeongelmaisten vanhempien tai nuorten kanssa. Poliisin ja juridiikan edustajat tuovat panoksensa ryhmälle lakitiedon muodossa. Poliisi ja lastensuojelu tekevät pakosta jo muutenkin paljon yhteistyötä keskenään ja ryhmän avulla uskon, että poliisin kiinnostusta ja myötämielisyyttä lastensuojelun asioihin voidaan lisätä.

Oletettavasti lastensuojelun henkilöstö osaa oman asiantuntijuutensa avulla kertoa, mitä samankaltaisissa tapauksissa on aikaisemmin tehty tai mitä he itse tekisivät samassa tilanteessa. Kouluterveydenhuollon edustaja taas osaa kertoa nuoren tai lapsen koulumenestyksestä ja siitä, onko esimerkiksi nuoren tai lapsen terveydelliset tai henkiset ongelmat lisääntyneet ja miten ne ilmenevät koulussa. Kouluterveydenhoitaja osaa kertoa onko esimerkiksi tapahtunut koulukiusaamista asiakasta kohtaan tai onko asiakas ollut itse koulukiusaajana, myös lisääntynyt ”lintsaus” on eräs oire pahoinvoinnista.

6 TUTKIMUS

6.1 Tutkimuksen lähtökohta

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen (laadullinen) ja tutkimustehtäviksi määrittelin 1) seudullisen moniammatillisen tukiryhmän hyödyn selvittämisen ja 2) asiantuntijajäsenien kokemusten selvittäminen moniammatillisuudesta ja seudullisuudesta sekä 3) tukiryhmän kehittämismahdollisuudet.

Tutkimukseni tavoitteena oli, että tutkimuksestani on hyötyä erityisesti Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikölle, sen pohtiessa jatkoa moniammatillisille seudullisille tukiryhmille.

6.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Kirjoitettuani tutkimussuunnitelman hain tutkimuslupaa tutkimuslupahakemuksella (liite 1) Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksiköltä. Tutkimusaihetta minulle tarjonnut Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikön projektipäällikkö Pirjo Mäkilä allekirjoitti tutkimusluvan sekä kertoi minulle tukiryhmistä tarkemmin keväällä 2007.

Tutkimusvälineeksi valitsin kyselylomakkeen. Olisin mielelläni tehnyt haastatteluja tai havainnoinut ryhmää paikan päällä. Tukiryhmän tapaamisiin ei kuitenkaan oteta ketään ulkopuolisia, joten havainnointi ei ollut mahdollista. Ottaen myös huomioon otoksen suuruuden ja vastanneiden kiireisen aikataulun haastattelut eivät tulleet kysymykseen.

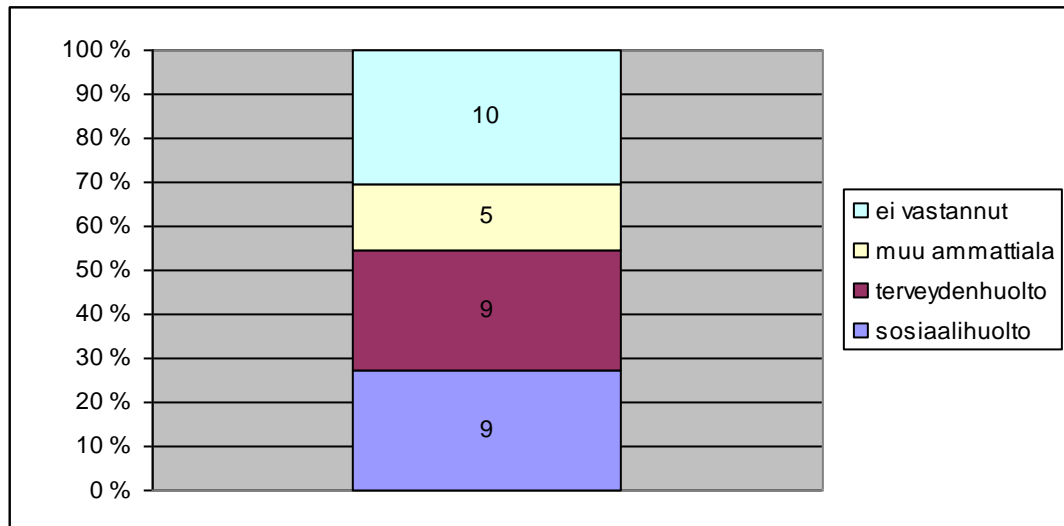
Kesän aikana työstin kyselylomakkeita ja lähetin ne vastaajille kesän lopulla. Lähetin kyselylomakkeen (liite 2) yhteensä 33 tukiryhmän asiantuntijajäsenelle ja tapauksia ryhmään tuoneille lastensuojelun sosiaalityöntekijälle. Lomakkeet lähetin vastaajien työpaikoille. He saivat siis itse valita ajan ja paikan vastaamiselleen, siihen minulla

ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa. Vastaukset he saivat palauttaa postitse mukana olleella valmiilla palautuskuorella. Aikaa vastaamiseen annoin noin kuukauden. Tämän kuukauden jälkeen lähetin vielä sähköpostilla uuden vastauspyynnön, jonka seurauksena sain yhden vastauksen lisää.

Kyselylomake koostui yhteensä 16 kysymyksestä, joista kolme viimeistä oli tarkoitettu ainoastaan sosiaalityöntekijöille, jotka ovat vieneet tukiryhmään asiakastapauksen. Kyselylomake oli puolistrukturoitu, jossa täysin avoimia kysymyksiä oli 13 ja monivalintakysymyksiä kolme. Alussa selvitin vastaajan taustatietoja, kuten ammattialan, kuinka usein on osallistunut tukiryhmän tapaamisiin ja mitä odotuksia jäsen asetti tukiryhmälle. Tämän jälkeen kartoitin mielipiteitä moniammatillisuudesta ja sen kehittämisestä tukiryhmässä. Seuraavaksi kyselin seudullisuuden hyvin ja huonoja puolia sekä sitä, onko seudullisuus lisääntynyt ryhmän myötä asiantuntijajäsenien omassa työssä. Vielä oli vuorossa asiantuntijoiden mielipiteet siitä, mikä taho tukiryhmästä hyötyy eniten ja mitä tapauksia ryhmään vieneet sosiaalityöntekijät ovat ryhmästä saaneet.

6.3 Tutkimuksen eteneminen

Vastauksia sain takaisin yhteensä 23 kappaletta, joka on 70 % kaikista lähetetyistä. Terveystieteiden henkilöstöä oli vastanneita yhdeksän kappaletta, sosiaalihuollon henkilöstöä yhdeksän kappaletta, joista lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä yksi ja muihin ammattialoihin kuuluvia (esimerkiksi päivähoito ja juridiikka) vastanneita viisi kappaletta. Olisin toivonut, että lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vastauksia olisi ollut enemmän, mutta kun kokonaisvastanneiden prosenttimäärä oli noinkin suuri, päätin jatkaa työskentelyä tällä materiaalilla. Lisäksi kysymyksiin oli jaksettu vastata hienosti ja tyhjiä kohtia oli hyvin vähän.

Kuva: Vastanneiden ammattialat

Saatuani hyvän määrän vastauksia takaisin asettamassani vastausajassa, aloin purkaa vastauslomakkeita kysymys kerrallaan. Analysoin jokaisen kysymyksen yksitellen ja vertasin vastaajien vastauksia toisiinsa. Erojen ja yhteneväisyyksien perusteella aloin tuottaa tekstiä kysymys kerrallaan otsikon ”tulosten analysointi” alle.

7 TULOSTEN ANALYSOINTI

7.1 Asiantuntijajäsenten sitoutuminen tukiryhmään

Ensimmäinen ja toinen kysymykseni kyselylomakkeessa koskivat vastaajien edustamaa ammattialaa sekä tukiryhmään osallistumisen aktiivisuutta. Näillä tiedoilla halusin kartoittaa onko ammattialojen aktiivisuudella moniammatillisen seudullisen tukiryhmän suhteen merkittäviä eroja.

Moniammatillisessa työskentelyssä pitäisi pyrkiä yhteiseen tahtotilaan. Se tarkoittaa sitä, että kaikki asiakkaiden ja heidän perheidensä kanssa työskentelevät puhaltavat samaan hiileen. Moniammatillisessa työskentelyssä olisi tärkeää olla halu tehdä yh-

teistyötä. Tahtotilan pitäisi olla myös organisaation muilla tasoilla, ei vain asiakastyötä tekevillä henkilöillä. (Arponen ym. 2004, 41.)

Sosiaalihuollon henkilöt ovat osallistuneet tapaamisiin säännöllisesti, lukuun ottamatta tietenkin lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä, jotka käyvät ryhmässä vain kun esittelevät siellä tapauksen. Terveysthuollossa taas oli enemmän hajontaa ja vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti säännöllisiin ja jonkin verran tapaamisissa käyneihin. Muissa ammattialoissa taas oli enemmän ”jonkin verran” - vastauksia. Syynä poissaoloihin kerrottiin olevan mm. se, että tulee ryhmään vain erikseen kutsuttuna, kun tapaus vaatii juuri kyseisen henkilön ammattitaitoa. Esimerkiksi päivähoiton henkilöstö osallistuu vain, jos kyseinen tapaus koskee alle kouluikäistä lasta tai lapsia. Myös terveydenhuollon henkilöiden vastauksista kävi ilmi, että osa käy tapaamisissa vain kutsuttuna. Estymisen syyksi on myös kirjattu työajan riittämättömyys eli muita työtehtäviä on ollut samaan aikaan tai ryhmän tapaamiset ovat työajan ulkopuolella.

Asian käsittelyn kannalta keskeisten ammattilaisten tulisi osallistua yhteistyöhön. Vaikka omalta kohdalta ei olisi kyse akuutista tilanteesta, on muistettava, että jonkun toisen kohdalla tilanne on luultavasti hyvinkin akuutti. ”Ei koske meitä” – ajattelu pitäisi siis unohtaa. (Arponen ym. 2004, 42.)

Suuria eroja ammattialojen osallistumisaktiivisuudessa ei ollut. Suurimmat erot osallistumisissa tulevat sen vuoksi, koska moni asiantuntijajäsen kutsutaan erikseen ryhmään vain, jos siihen on tarvetta asiakasasian huomioon ottaen. Mutta miten ryhmän koordinaattori voi olla jo siinä vaiheessa niin varma, ettei jotain ammattiryhmää tarvita tapaamiseen? Eikö tapaamisessa ole juuri mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä asiakkaan tilanteesta ja löytää uusia ratkaisumahdollisuuksia moniammatillisesti alueilta, joita ei itse niin hyvin tunne? Tietenkin, jos kyseessä on jo murrosikäinen nuori, eikä perheessä ole pieniä lapsia, on silloin jokseenkin turhaa päivähoiton edustajien olla paikalla. Tämä käytäntö vaatii koordinoijalta kuitenkin erittäin hyvää taustatietoa asiakasasiasta, jotta tapaamisesta ei jää pois jokin ammattiala, jonka ammattitaitoa olisi kuitenkin tarvittu paikalla. Aina ei voi tietää etukäteen minkälaista apua tietty henkilö voi asialle antaa. Järjestelyllä, jossa paikalle kutsutaan vain ne, jotka katsotaan tarpeelliseksi, otetaan riski, että tapauksen käsittelyyn ei saadakaan kaikkia

mahdollisia näkökulmia. Vastauslomakkeissakin nostettiin esiin asia koordinaattorista. Ryhmä vaatii vahvaa koordinaatiota jo senkin vuoksi, ettei se huonon järjestelyn vuoksi lakkaa toimimasta ja kiinnostamasta siihen osallistuvia.

7.2 Millainen tukiryhmän pitäisi olla

Kolmas kysymys koski odotuksia siitä, millainen tukiryhmän tulisi olla. Odotuksia oli luonnollisesti yhtä monia kuin oli vastanneitakin. Tässä yritän hieman tiivistää vastauksia.

Verkostoissa yhdistyvät monenlaiset tiedot, taidot ja kokemukset. Tämä monipuolisuus ja osallisten erilaisuus on parhaimmillaan rikkaus. Se auttaa itse kutakin kehittymään yksin ja yhdessä. (Virtanen 1999, 7.) Tämän olivat huomanneet myös vastaajat.

Sosiaalihuollon edustajat toivoivat ryhmältä näkökulmien laajenemista, moniammatillisuuden lisääntymistä ja uusien ratkaisumahdollisuuksien oppimista sekä moniammatillista tukea ja tietämystä lastensuojelun kentälle. Näiden odotusten katsottiin toteutuneen melko hyvin tai riittävästi.

Sosiaalityöntekijä ei ole velvollinen käyttämään tukiryhmän apua, mutta tarvittaessa voi sitä käyttää. Ryhmä ei kuitenkaan tee päätöksiä sosiaalityöntekijän puolesta vaan hänellä on itsenäinen ratkaisuvallta. Sosiaalityöntekijä ei myöskään voi tehdä päätöksiä pelkästään tukiryhmän kannanoton perusteella. (Räty 2007, 72-73.)

Vastaajien kokemuksena oli, että toisissa tapaamisissa anti oli koettu hieman huonompana ja useissa tilanteissa on jumiuduttu vain huostaanottovaihtoehtoon. Ryhmän on tarkoitus avartaa kaikkien katsantokantaa, eikä olla huostaanoton hyväksyjänä. Eräs vastaaja esitti myös huolensa siitä, että hänen odottamiaan säännöllisiä koontumisia ei olekaan aina ollut.

Terveydenhuollon edustajilla oli jokseenkin samansuuntaisia vastauksia. Myös he odottivat ryhmän avaavan uusia näkökulmia ja kehittävän verkostoitumista. Erona

edelliseen, terveydenhuollon asiantuntijajäsenet toivoivat saavansa lisää tietoa ja tutustuvansa paremmin sosiaali- ja lastensuojelun kenttään tapaamisien myötä. Nämä odotukset ovat heidän mielestään onnistuneet aivan kohtalaisesti tai hyvin. Osa ei ollut osannut kirjoittaa tarkkoja odotuksiaan, koska tilanne oli niin uusi ja epävarma, myös omaa roolia ryhmässä vielä haettiin, joten odotuksia ei paljon vielä ollut. Kuitenkin myös näissä vastauksissa kävi ilmi, että vastaajien mielestä ryhmää käytetään jo selvien huostaanottotapausten varmentajina. Käsitelläänkö siis tapaamisissa tapauksia, jotka ovat selviä huostaanottotapauksia? Näkeekö sosiaalityöntekijä kuitenkin vielä toivon, että jotain muuta olisi tehtävissä asiakkaan hyväksi ja käyttää ryhmää viimeisenä oljenkortenaan? Vai eikö ole tapauksia, jotka sopisivat paremmin profiililtaan ryhmään vietäviksi? Ryhmän tarkoitus ei kuitenkaan ole olla huostaanottojen ”kumileimasin”, vaan jumiutuneisiin tilanteisiin apu, joka antaa uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja ratkaista asia.

Ei ole erikseen säädetty, että tukiryhmään osallistuvien asiantuntijajäsentien olisi saatava tapaukseen liittyvää salassa pidettävää tietoa. Tiedot voidaan kuitenkin luovuttaa asiantuntijaryhmän käyttöön tietyissä tilanteissa asiakkaan suostumuksella tai joissain tapauksissa vastoin asiakkaan kieltoakin. (Räty 2007, 72.) Käytännössä tällaisenaan toimiva tukiryhmä ei olisi niin toimiva, jos jäsenet eivät saisi tapauksen kannalta oleellisia tietoja, joiden pohjalta avoin keskustelu ja mielipiteiden vaihto ryhmässä käydään.

Muiden, kuin sosiaali- ja terveysalojen asiantuntijajäsentien odotukset ryhmää kohtaan koskivatkin avointa keskustelua ilman vaitiolovelvollisuuksia, josta lisää seuraavassa luvussa. Toivottiin ”oikeita” palavereita, joissa puhutaan todellisista ongelmista. Näissä todellisuus on vastannut odotuksia. Ryhmä ei ole ”ompeuseura”, jossa nyökytellään ja puhutaan itsestäänselvyyksistä. Eräs vastaaja oli kuvitellut ryhmää suppeammaksi ja yllättyi iloisesti niin laajasta moniammatillisesta osaamisesta. Ryhmään osallistuminen on kuitenkin henkisesti raskaampaa kuin mitä hän oli odottanut. Monessa verkostossa mukana oleminen ja asiantuntijuuden liikuttaminen yli organisaatioiden rajojen voi olla rankkaa. Se on sekä haaste, että ongelma. Moniammatillisuutta tarvitaan uusien ratkaisujen syntymiseksi, toisaalta asiantuntija voi tuntea, ettei aikaa riitä tarpeeksi omalle yksilötyölle. (Launis 1997, 128.)

7.3 Asiantuntijajäsenien mielipiteet moniammatillisuudesta ja vaitiolovelvollisuuden ongelma

Verkostoissa yhdistyvät monenlainen tieto, taito ja kokemus. Osallisten erilaisuus on parhaimmillaan rikkaus, joka mahdollistaa yhteisen oppimiskokemuksen ja antaa eväät yhteiseen kehitykseen. (Virtanen, 1999, 7.)

Näin sanoo Päivi Virtanen toimittamansa kirjan, Verkostoituva asiakastyö, alkusanoissa. Samoilla linjoilla Virtasen kanssa olivat myös kyselyihin vastanneet tukiryhmän asiantuntijamme. Mielipiteet moniammatillisuudesta olivat nimittäin melko yhteneviä. Terveystieteiden edustajat pitivät moniammatillisuutta pääsääntöisesti hyvänä asiana ja tärkeänä työmuotona. Joissain tapauksissa moniammatillisuudesta tosin puhuttiin jopa kyllästyneeseen sävyyn ja eräässä vastauksessa puhuttiin jopa välttämättömästä toimintatavasta. Välttämättömyyttä ei kuitenkaan tässä tapauksessa esitetty negatiivisessa valossa, vaan faktana nykyajan moniongelmaisten asiakkaiden ja perheiden hoidon takaamiseksi. Eräs vastaaja on myös lähtenyt innokkaasti moniammatillisuuteen mukaan ja tutustunut muiden työkäytäntöihin ja näkemyksiin. Hän kuitenkin otti esille myös erittäin tärkeän asian, joka on hiertänyt muun muassa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilöstön välejä. Kyseisessä vastauksessa kerrotaan, että jopa tässä moniammatillisessa ryhmässä voidaan olla ”*tarkkoja omasta tontistaan*”. Toisin sanoen, varotaan mitä sanotaan ja varmistetaan, että itse tiedetään kuitenkin aina jotain, mitä muut eivät tiedä. Tontin vartioinnin syynä saattaa olla myös tietämättömyys siitä, mitä vaitiolovelvollisuuden velvoittamana saa tällaisissa ryhmissä kertoa ja mitä ei. Salailu on kuitenkin todella ikävää ja johtaa siihen, että aina ei aitoa yhteistyötä ryhmässä synny. Kirjan ”Haravalla kootut” mukaan nurkkakuntaisuus onkin yksi yhteistyöprosesseja vaikeuttava tekijä. (Meltaus ym. 2004, 82.)

Yhtenä suurimmista moniammatillisen työn esteistä nähdäänkin salassapitoasiat. Tekosyyt ja esteen voidaan poistaa kysymällä lupa asiakkaalta hänen asioidensa käsittelemiseen moniammatillisessa ryhmässä. (Arponen ym. 2004, 27.) Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön perustamat seudulliset moniammatilliset tukiryhmät pyytävätkin sosiaalityöntekijän kautta aina asiakkaalta suostumuksen ennen asian käsittelemistä ryhmässä. Porin seutu kysyy luvan lomakkeen avulla (liite 3) kirjallisena ja Rauman seutu suullisesti. Asiakkaalla on oikeus tietää miten hänen asioitaan hoide-

taan. Kuitenkin, jos asiakas ei anna suostumustaan, voidaan tapaus silti käsitellä ryhmässä jos se sosiaalityöntekijän mielestä on tarpeen.

Tapauksen kannalta keskeisten ammattilaisten tulisi osallistua yhteistyöhön. Vaikka omalta kohdalta ei olisi kyse akuutista tilanteesta, on muistettava, että jonkun toisen kohdalla tilanne on luultavasti hyvinkin akuutti. ”Ei koske meitä” – ajattelu pitäisi siis unohtaa. (Arponen ym. 2004, 42.)

Eräs vastaaja oli täysin moniammatillisuuden kannalla, mutta muistuttaa, että se vie paljon resursseja ja harkinta on aina paikallaan moniammatillisia ryhmiä perustettaessa. Olisi myös tärkeää, että kun ryhmä on perustettu, siihen sitoutuneet myös hoitaisivat osuutensa. Vastauksissa on kritisoitu erään ammattiryhmän poissaoloa. Moniammatillisessa ryhmässä työskentely ei ollut juurikaan muuttanut kenenkään terveydenhuollon edustajan mielipidettä moniammatillisuudesta suuntaan tai toiseen.

Sosiaalihuollon edustajien vastaukset moniammatillisuudesta olivat vielä positiivisemmat kuin terveydenhuollon. Moniammatillisuutta ja verkostotyötä pidetään erinomaisena työmuotona, vaikka se erään vastaajan mukaan joskus saattaakin hidastaa työskentelyä. Tämä on tietysti luonnollista silloin, kun moniammatillisuus toimii tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaikkien ei olekaan tarkoitus olla samaa mieltä, vaan tarkoitus on katsoa tilannetta oman ammatin kautta ja tällöin voi syntyä jopa erimielisyyksiä ryhmän sisällä. Sosiaalihuollon, kuten terveydenhuollonkin, vastaukset korostivat moniammatillisuuden hyötyä juuri nyt kun ongelmatkin ovat niin monisyisiä.

Vaikka tiimityö, verkostotyö ja moniammatillinen työ ovatkin nykyaikana trendikäitä, on muistettava harkita mihin tarvitsee verkostoa ja mitä voi tehdä yksinään. ”Jumala tarvitsi vain kuusi päivää maailman luomiseen, mutta hän saikin tehdä työn yksin”. Toisin sanoen, yksintyöskentely on joissain asioissa tehokkaampaa varsinkin ajankäytöllisesti. (Arponen ym. 2004, 28.) Onkin harkittava tarkkaan mitä asiakastapauksia tuo tukiryhmän käsiteltäväksi ja mitkä tapaukset voi selvittää yksin, parityöskentelyllä tai konsultoimalla kollegaa.

Moniammatilliselta työltä odotettiin rakentavaa keskustelua ja ammatillisuuksien kohtaamista. Eräs vastaaja odotti moniammatillisen vuorovaikutuksen synnyttävän uusia laadukkaampia työmenetelmiä asiantuntijoiden käyttöön. Toisaalta hän pohti, onko ammattiryhmiä tukiryhmässä liikaa, jolloin dialogi jää ajanpuutteen vuoksi vähäiseksi. Sosiaalihuollon työntekijöiden mielipide moniammatillisuudesta on ryhmässä työskentelyn aikana positiivisesti vahvistunut ja arvostus muita ammattikuntia kohtaan lisääntynyt.

Muiden ammattialojen vastaukset olivat yhtäläillä positiivisia. Moniammatillisuuden odotettiin tuovan laajemman näkökulman asioihin. Eräs vastaaja kannattaa moniammatillisuutta, koska henkilöt, jotka tarvitsevat eniten yhteiskunnan tukea, ovat joka ammattiryhmällä samat ja eräs vastaaja on sitä mieltä, että moniammatillisuus avartaa sitä harjoittavien ajatusmaailmaa. Yhdessä vastauslomakkeessa mennään jopa niin pitkälle, että aletaan pohtia mitä moniammatillisuus tosissaan on. Helpolta tuntuvan alun jälkeen vastaaja on huomannut, että moniammatillisuus tuo esiin toimenkuvien päällekkäisyyksiä. Tukiryhmän tapaamiset eivät kuitenkaan ole paikka, jossa päällekkäisyyksiä tulee selvittää. Tämä vastaaja kokee myös moniammatillisuuden lapsen oikeuksia kunnioittavana asiana.

7.4 Ryhmän toimiminen nykyisen ja uudistuvan lain puitteissa

Viidennessä kysymyksessä kartoitettiin asiantuntijoiden mielipidettä siitä, onko ryhmä toiminut siten, kun laissa on tällaisista ryhmistä asetettu. Yleinen mielipide on, että ryhmä toimii vaaditulla tavalla. Kehittämistäkin toki löytyy. Nythän ei tukiryhmä anna lausuntoja vaan yksinkertaisesti konsultoi, ilmaisee mielipiteensä eteenpäin. Uudistuvan lastensuojelulain (§ 42) mukaan lastensuojelun tukiryhmän tehtävä on antaa lausuntoja lapsen huoltoa, sijaishuoltoa tai huostaanottoa koskevissa asioissa sosiaalityöntekijän päätöksenteon tueksi. Jos tämä on ainoa moniammatillinen asiantuntijaryhmä, jonka kunta pystyy sosiaalityöntekijälleen tarjoamaan, on sen lain mukaan pystyttävä tarvittaessa antamaan myös lausunto. Eräs vastaaja ei kuitenkaan katso, että tukiryhmä nykyisellään pystyisi antamaan lausuntoja virkavastuiden noustessa ongelmaksi. Pirjo Mäkilän mukaan (P. Mäkilä, henkilökohtainen tiedonanto

4.10.2007) suuri osa tukiryhmän asiantuntijajäsenistä ei halua, että ryhmä antaa lausuntoja lainkaan tulevaisuudessakaan.

Tiettyjen alojen edustajan puuttuminen on askarruttanut tukiryhmään osallistujien mieltä. Täyden hyödyn saavuttamiseksi olisi toivottavaa, että kaikki ryhmään sitoutuneet osallistuisivat tapaamisiin. Eli ”Ei koske meitä” – ajattelu pitäisi unohtaa (Arponen ym. 2004, 42). Toisessa lomakkeessa oltiin jo sitä mieltä, että ryhmä on tällaisenaankin jo liian iso vuorovaikutukselliseen työskentelyyn. Käytettävissä olevaan aikaan nähden ryhmässä on liian paljon näkökulmia. Ajasta puhuttiin myös toisessa vastauksessa ja huomautettiin siitä, että muiden työkiireiden vuoksi ei ehdi kaikkiin tapauksiin paneutua tarpeeksi hyvin.

Moniammatillisuus ja verkostoituminen ei ole aina helppoa lastensuojelulain velvoittaessa osapuolia keskinäiseen yhteistyöhön. Varsinkin sosiaalityöntekijät ovat haasteen edessä kun he joutuvat ratkomaan yhteistyön kysymyksiä asiakasperheen lisäksi myös eri auttajatahojen kanssa. (Heino 1999, 24.)

Asiakasta/perhettä ei oteta tapaamisiin mukaan. Tämä mietitytti erityisesti erästä vastaajaa, koska perhe ei voi antaa omaa näkökulmaansa asioihin tai korjata syntyneitä väärinkäsityksiä. Oma mielipiteeni on kuitenkin se, että tällaisen ryhmän on hyvä antaa tehdä pohtivaa työtään ilman asiakkaan läsnäolon tuomaa ylimääräistä varovaisuutta. Asiantuntijat voivat huoletta kertoa oman ammatillisen mielipiteensä, jonka jälkeen sosiaalityöntekijä voi vielä pohtia, yksin tai asiakkaan kanssa, mihin toimenpiteisiin ryhtyy. Etäisyyden ylläpitäminen ammattilaisten ja maallikoiden välillä edesauttaakin asiantuntijoiden työrauhaa ja tuottaa parempia ammatillisia ratkaisuja (Seikkula 2005, 9). Mielestäni sosiaalityöntekijän tehtävänä on tuoda tapaamiseen asiakkaan/perheen näkemys asiasta. Tukiryhmä on enemmänkin asiantuntijoiden ideariihi kuin asiakkaan ”piinapenkki”.

7.5 Moniammatillisuuden kehittäminen tukiryhmässä

Vaikka verkostoissa on työskennelty jo vuosia, ei työskentely silti suju aina suotuisalla tavalla. Verkostomaiseen yhteistyöhön suhtaudutaan joskus niin, kuin mo-

niammatilliset kohtaamiset toimisivat ilman muuta hyvin ja tuottaisivat tarkoitettuja tuloksia ponnisteluitta. (Seikkula 2005, 8.)

Kuudennessa kysymyksessä paneuduttiinkin moniammatillisen työn kehittämiseen ryhmässä. Tähän kysymykseen tuli paljon hyviä vastauksia ja kehittämisideoita. Vastapuolena taas oli monta vastaajaa, joiden mielestä moniammatillisuus toimii ryhmässä hyvin tällaisenaan. Kehittämistä moniammatillisuuden suhteen toivottiin muun muassa siinä, että asiantuntijoiden valmistautuminen ennen ryhmän tapaamista olisi perusteellista. Pintapuolinen tutustuminen etukäteen toimitettuun materiaaliin tapauksesta ei riitä syvän työtteen luomiseen. Toisaalta myös tietoa tapauksesta etukäteen toivottiin enemmän, jotta tapaamisessa tietäisi tapauksesta tarpeeksi kertoakseen ammatillisen mielipiteensä. Myös selkeitä kysymyksiä toivottiin enemmän etukäteen mietittäväksi, jotta tiedettäisiin mikä sosiaalityöntekijän ongelma kyseisessä tapauksessa oikein on. Osattaisiin pureutua juuri ongelma-kohtaan.

Vastauksissa ilmaistiin huoli myös siitä, että tapauksen esittelevä sosiaalityöntekijä tuo oman kantansa tapaukseen todella vahvasti esiin. Tätä pidettiin sekä hyvänä asiana, että kehittämisen paikkana. Saattaa nimittäin käydä niin, että keskitytään vain niihin asioihin joita sosiaalityöntekijä painottaa. Samalla muut asiat jäävät vähemmälle ja tärkeitä asioita lopputuloksen kannalta saattaa jäädä huomaamatta, joihin moniammatillinen työryhmä muuten osaisi puuttua. Voisiko ratkaisuna olla se, että sosiaalityöntekijä esittelisi tapauksen ensin mahdollisimman neutraalisti ja kaikkia asioita yhtäläillä painottaen ja vasta kun muu ryhmä on käyttänyt puheenvuorojaan, nostaisi omia erityisiä huolenaiheitaan esille. Saattaahan olla, että jo tässä vaiheessa työryhmä on alkanut painottaa aivan samoja asioita, joita sosiaalityöntekijällä oli mielessä.

Jotta kokonaisuus lastensuojelun moniammatillisessa työskentelyssä toimisi edellyttää se muun muassa organisaatioiden pitkäjänteistä yhteissuunnittelua ja jatkuvasti kehittyvää organisaatioiden välistä, keskinäiseen luottamukseen perustuvaa yhteistyöprosessia. Keskinäinen luottamus ja avoimuus ovat tärkeässä osassa tukiryhmän jäsenien ajatuksissa. Yksi asiantuntija ei voi hallita kaikkea osaamista ja ymmärrys toisen työhön on aina pienempää, jos ei tiedä mitä hän tekee. Yhteistyö olisi helpom-

paa ryhmässä, jos moniammatilliseen yhteistyöhön osallistuvat asiantuntijat tuntisivat toistensa osaamista ja taitoja. (Anttila ym. 2004, 15; Elovainio ym. 1997, 48.)

Vastauksissa moni ryhmän asiantuntijajäsen oli sitä mieltä, että ryhmä kehittyy paremmaksi, kunhan ihmiset tutustuvat keskenään. Oltiin sitä mieltä, että alun kankeuden jälkeen ryhmä tiivistyy ja keskusteluun tulee avoimempi ote, joka kehittyy koko työskentelyn ajan. Avoimuutta kaivattiin tosin nyt jo enemmän. Vuorovaikutuksen suhteen ilmeni enemmänkin kehittämistä. Ryhmäkokoä moitittiin liian suureksi toimivaan vuorovaikutukselliseen työotteeseen. Toisaalta toivottiin struktuuria ja napakkuutta poukkoilevaan keskusteluun. Poukkoilu saattaa johtua juuri suuresta ryhmäkoosta ja useasta edustetusta ammattiryhmästä. Tilanne voisi ratketa vaikkapa selkeällä tapaamiskaavalla. Ensin sosiaalityöntekijä esittelee tapauksen, jonka jälkeen jokainen saa yhden puheenvuoron. Tämän jälkeen voisi olla avoimempaa keskustelua, jota kuitenkin koordinaattori ohjaisi ja vetäisi. Tämän tärkeän ajatustenvaihtovaiheen jälkeen tehtäisiin selkeä loppuyhteenveto, jota myös toivottiin vastuksissa. Koordinaattori voi tehdä tämän. Sosiaalityöntekijältä olisi tässä vaiheessa tärkeää kysyä, onko hän saanut tapaamisesta mitä on tullut hakemaan, jonka jälkeen tapaamisen voi päättää.

Ryhmälle toivottiin myös aikaa lisää. Moniammatillinen työskentely vie paljon aikaa ja ryhmäkoonkin huomioon ottaen tapaamisten tulisi mahdollisesti olla pitempiä. Vastaan tulee tietenkin kysymys, että kuinka pitkiä tapaamisia voi pitää uuvuttamatta osallistujia jatkuvalla keskustelulla. Tapaamisten jatkuessa paria tuntia kauemmin tulisi jo pohtia mahdollisia taukoja. Seuraavia kysymyksiä tulisi pohtia mietittäessä tapaamisen pidentämistä. Katkaisiko hyvin käyntiin lähtenyt keskustelu tauoilla ja ongelman selvittäminen jäisi ikään kuin puolitiehen? Millainen olisi vastaanotto ryhmän asiantuntijoiden keskuudessa tapaamisten pidentämisen suhteen, kun jo nyt on vaikea löytää tukiryhmälle tarpeeksi aikaa?

Myös perheen näkökulman ja ”äänen” esille tuominen nostettiin tärkeäksi kehittämisaikueksi. Muita yksittäisiä kehittämisehdotuksia oli mm. lausuntojen tekemisen aloittaminen, varajäsenten olemassa olo ja paikalla olo tarvittaessa, aktiivisen vetäjän tarve ja kaikkien asiantuntijatahojen paikalla olo; varsinkin poliisia on tapaamisissa kaivattu. Tukiryhmään sitoutuminen onkin erittäin tärkeää sen hyödyn kannalta.

Erään tutkimuksen mukaan työryhmään sitoutuminen on vahvinta silloin kun ryhmä koetaan tärkeäksi, siihen osallistutaan vapaaehtoisesti, työntekijät ovat motivoituneita ja vastuullisia sekä ryhmässä vallitsee hyvä yhteishenki. (Kääriä 1996, 45.)

7.6 Itsenäisten mielipiteiden tärkeys tukiryhmissä

Usein uskotaan, että ryhmän tavoittaessa yksimielisyyden, on asia ratkaistu ja ongelma selvitetty. Näin ei kuitenkaan suurimmassa tapauksista ole. Ryhmytyminen ja yksimielisyys saattavat tulla ryhmän tavoitteiksi, jos se oppii käsittelemään asioita niin, ettei ryhmän ilmapiiri kiristy. Tämä saattaa kuitenkin merkitä, että käsiteltävät asiat eivät ole konkreettisia asioita vaan puhutaan tavoitteista, arvoista ja yleisistä periaatteista. (Launis 1997, 130.)

Eräs tärkeä ja huomiota vaativa kehittämisasia onkin toisten myötäily. Yleinen mielipide vie helposti mennessään, ennen kuin edes tajuaa asiassa olevan muitakin puolia. Tämä ei todellakaan vastaa moniammatillisen työskentelyn tarkoitusta eli uusien erilaisten näkökulmien esiin kaivamista. Liiallinen yksimielisyys saattaa joskus olla ongelmana moniammatillisissa ryhmissä. Lastensuojelun moniammatillisen tukiryhmän tarkoituksena on saada mahdollisimman laaja kuva asiakkaan asioista. Vaarana kuitenkin on se, että ryhmästä tulee ns. nyökytyskerho, jolloin asiassa ei päästä puus-ta pitkälle. Pahimmassa tapauksessa kaikki ovat samaa mieltä sosiaalityöntekijän ajatusten kanssa.

Tällainen tilanne voi syntyä jos esimerkiksi monella tukiryhmään osallistuvalla on samankaltainen toimintakulttuuri. Heillä on tällöin myös samanlaisia ongelmanratkaisumalleja ja houkutus olla samaa mieltä on suuri. Täysin vastoin todellisia tarkoitusperiä koetaan tapaamiset, joissa osapuolet ovat yksimielisiä, hyödyllisimmiksi. Tällöin voidaan alkaa puhua homogeenisestä ja lukkiutuneesta toimintakulttuurista. (Uusikylä 1999, 59.) Aito moniäänisyys tavoitetaan silloin kun kukin asiantuntija säilyttää oman perustehtävänsä mukaisen näkökulmansa ja puhuu vain siitä omasta näkökulmastaan. Muiden sitten sovittaessa vaikutelmaansa toisten näkökulmasta omaansa, voi vihdoin syntyä uusia käsityksiä asiasta. (Arnkil & Eriksson 1999, 81-82.)

7.7 Asiantuntijajäsentien uskomukset tukiryhmän antamasta hyödystä heille itselleen

Työyhteisöjen tai työorganisaatioiden kehittämisen yleiset tavoitteet voi jakaa kolmeen ryhmään: organisaation tehokkuus ja toiminnan laatu, työyhteisön ja sen jäsenten hyvinvointi sekä työyhteisöjen jäsenten osaaminen ja ammattitaito. Kaikki nämä ovat myös yhteydessä toisiinsa. Tukiryhmän avulla ainakin viimeinen tavoitteista kehittyy asiantuntijajäsentien vastausten mukaan. Osaamisen ja ammattitaidon kehityessä moniammatillisessa tukiryhmässä myös hyvinvointi kehittyy, joka taas johtaa toiminnan laadun kasvamiseen ja suurempaan tehokkuuteen. Ryhmä ei ole hyödyksi vain asiantuntijajäsenten omalle työlle, mutta saattaa vaikuttaa myös muun työyhteisönsä kehittymiseen. (Elovainio ym. 1997, 5-6.)

Seitsemännessä kysymyksessä kartoitin sitä hyötyä, jota tukiryhmään osallistuminen on antanut kullekin asiantuntijalle itselleen. Moni koki, että ryhmä on avartanut heidän mieltään ja katsantokantojaan. Erityisesti mainittiin, että lastenpsykiatrian ja päihdepalvelujen näkökulmiin tutustuminen on ollut hyödyllistä. Tukiryhmän jäsenet ovat saaneet itselleen paljon eri alojen asiantuntemusta ja oppineet uusia hahmotus- ja työskentelytapoja. Muilta sektoreilta on opittu paljon uusia asioita ja opittu myös ajattelemaan tapauksissa muidenkin kuin oman ammattiryhmän tai oman asiakasryhmän näkökulmaa asioihin. Myös juridiseen näkökulmaan tutustuminen on ollut vastaajien mielestä hyödyllistä. Ryhmän asiantuntijajäsenet ovat avartaneet mielensä ja oppineet kuuntelemaan muiden mielipiteitä ryhmässä olon aikana paremmin. Kokonaisvaltainen kuva ammattiauttajatahoista on myös kehittynyt. Kokonaisuuksien hahmottaminen myös asiakkaiden suhteen on helpottunut ja verkostotyöskentely on tullut tutuksi. Ajattelun avartuminen on koettu hyödyllisenä omassa työssä. Näin osaa myös yksin tehtävässä työssä ottaa huomioon useampia näkökulmia ja kynnys ottaa yhteyttä muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin on madaltunut. Yhdessä vastauksessa mainittiinkin, että arkojen asioiden käsittelyn myötä luottamus muihin viranomaisiin on kasvanut.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on paljon erilaista asiantuntemusta vaativia työryhmiä, joissa on työskenneltävä äärimmäisen joustavasti. Suuret vaatimukset tuovat

mukanaan myös ristiriitoja, kilpailua, epävarmuutta ja valtataistelua. Terveystieteiden ja sosiaalihuollon työkalut ja työntekijät eivät välttämättä taivukaan yhteistyöhön. Työnkuvat ovat erilaiset ja oman työn aseman säilymisestä voidaan olla huolissaan. Reviirit on määritelty tiukasti ja niitä puolustetaan mustasukkaisesti. (Elo-vainio ym. 1997, 9.) Toisaalta yleisesti moniammatilliset kohtaamiset ovat yksilöasi-antuntijoiden kohtaamisia, jolloin kukin asiantuntija tarkastelee asioita omasta asian-tuntijanäkökulmasta. Tällöin saatetaan jopa välttää ottamasta esille asioita, jotka kuu-luvat niin sanotusti toisen reviirille. (Launis 1997, 129.)

Monesti vastauksissa tuli eteen sellainen kommentti, jossa sanottiin lastensuojelun sosiaalityön paikan moniammatillisessa kentässä selkiytyneen. Itse yllätyin tästä kommentista jokseenkin, koska olen itse lastensuojelutoimistossa ”työskennelleenä” aina ajatellut juuri lastensuojelun olevan aivan moniammatillisuuden ytimessä. Ol-lessani harjoittelussa lastensuojelutoimistossa olin yhteydessä niin moneen virastoon, että menin jo aivan sekaisin. Monesti lastensuojeluhenkilöstöä vielä pidetään ns. ylimielisinä, että he tavallaan ”pitävät käsissään kaikkia lankoja”. Tarkennusta en tähän kummasteluuni vastausten tarkoituksesta kuitenkaan voi saada, koska suojel-lakseni vastaajien yksityisyyttä, kyselyt on tehty nimettöminä. Moni on kuitenkin tukiryhmässä työskentelyn ansiosta alkanut ymmärtää lastensuojelua huomattavasti paremmin. Jopa eräs terveydenhuollon työntekijä on huomannut lastensuojelun re-surssipulan realisoituneen itselleen. Jospa tässä olisi päättymisen alku sille ”tuk-kanuotalle”, jota alan kirjallisuudenkin mukaan esimerkiksi terveydenhoitajat ja las-tensuojelun sosiaalityöntekijät ovat pitäneet hiljaisesti yllä.

Konkreettista hyötyä on siis ryhmässä työskentelystä ollut jopa itse ryhmään osallis-tuneiden omaan työhön näin paljon ja varmasti vielä enemmänkin kuin mitä kysely-lomakkeisiin osattiin kirjoittaa. Tässä näemme moniammatillisuuden laajan hyödyn. Se ei kohdistu pelkästään kohderyhmään, joka tässä tapauksessa on lastensuojelun asiakkaat. Asioita tarkasteltaessa laajemmin huomataan, että hyöty ulottuu alueille, joille siitä ei edes ollut ajateltu olevan hyötyä. Näinkin moniammatillisuus opettaa meitä katsomaan asioita laajemmin ja erilaisista näkökulmista. Totta kai kaikki mah-dollinen hyöty kannattaa ottaa asiasta irti ja kehittää vielä eteenpäin.

7.8 Seudullisuuden lisääntyminen vastaajien omassa työssä

Kahdeksannessa kysymyksessä oli kyse seudullisen työskentelyn lisääntymisestä omassa työssä tukiryhmän seudullisen työskentelyn seurauksena. Itselleni tuli hieman yllätyksenä kuinka merkityksettömänä seutuyhteistyötä pidetään. Työntekijöillä ei ole suurempaa kiinnostusta siirtää seudullista kokemustaan omaan työhönsä. Vain yksi sosiaalihuollon asiantuntijoista vastasi seudullisen työnsä ehkä hieman lisääntyneen seudullisen tukiryhmän innoittamana. Terveystieteiden henkilöstö oli hieman positiivisemmalla mielellä. Seudullisessa tukiryhmässä solmitut siteet mahdollistavat hienosti seututyöskentelyyn muussakin työssä, tämä henkilö vain sattui jo entuudestaan tekemään seutukunnallista yhteistyötä, eikä tukiryhmä ollut sitä merkittävästi lisännyt. Erään vastaajan työpaikan hallinnolliset raamit asettivat niin tiukat rajat, että seudulliselle työskentelylle ei ole tilaa. Pelkästään seudulliseen tukiryhmään osallistuminen oli jo poikkeus tässä terveydenhuollon työyhteisössä. Muilla ammattialoilla oli parilla vastaajista jo entuudestaan seutukuntien yhteistyö tuttua, mutta tukiryhmä ei sitä ollut lisännyt. Uutta se oli tuonut vain sen verran, että eräs vastaaja toimii aktiivisesti nyt myös muiden seutukuntien alueella.

Yhdeksäs ja kymmenes kysymys tarkasteli seudullisuuden hyviä ja huonoja puolia tukiryhmässä. Kaikkien ammattialojen mielipiteet olivat samansuuntaisia. Seudullisuus tuo ryhmälle esimerkiksi laajemman asiantuntemuksen. Asiantuntijuutta on ennen kaikkea riittävä määrä ja tietoa sekä näkemystä laajalti. Toisten mielestä seudullisuus on kasvattanut ryhmän kokoa liikaa. Erään vastaajan mukaan taas asiantuntijoita ja kokeneita työntekijöitä on niin vähän, ettei heitä seudulla riittäisi moneen ryhmään.

Ennen kaikkea tukiryhmän seudullisuus mahdollistaa myös pienimpien kuntien tukiryhmän käytön työvälineenä. Pienissä kunnissa sosiaalityöntekijä on usein hyvin yksinäinen työntekijä. Seudullisuudella heidät saadaan mukaan yhteistyön ja moniammatillisuuden piiriin. Pienillä kunnilla ei ole resursseja palkata niin laajaa moniammatillista työvoimaa mitä tukiryhmän muodostamiseen tarvittaisiin. Pienissä kunnissa ei siis vain yksinkertaisesti ole työntekijöitä, jotka voisivat muodostaa moniammatillisen tukiryhmän. Keskustelussa Pirjo Mäkilän kanssa (4.10.2007) kävikin ilmi, että seuduilla saattaa olla hyvin vähän asiantuntemusta joistain aloista, tällöin

niillä harvoilla asiantuntijoilla olisi toden totta kiire, jos jokainen kunta ja kaupunki haluaisivat oman moniammatillisen tukiryhmän. Seudullinen tukiryhmä takaa sen, että asiantuntijoiden aika riittää jokaisen seudun kunnan auttamiseen tukiryhmän avulla. Varsinkin uuden lastensuojelulain myötä, kun kunnan tulee pakolliseksi järjestää tukiryhmä avustamaan sosiaalityöntekijää (Lastensuojelulaki 5.8.1983/683.14 §.), tulee seudullisuus entistä ajankohtaisemmaksi.

Seudullisuus tuo ryhmään myös tuoreutta, asiakasperheet eivät ole aina tuttuja entuudestaan, joten ei sorruta tekemään itsestään selviä päätöksiä vaan tapauksiin oikeasti syvennyttään. Tämä katsottiin vastauksissa kuitenkin myös huonoksi puoleksi. Toisten alueiden asiakkaiden taustoja tai lähtökohtia ei tunneta hyvin. Minä näen tämän kuitenkin rikkautena. Joukossa on kuitenkin aina ainakin yksi, joka tietää asiakkaasta tai asiakasperheestä lähes kaiken. Moniammatillinen seudullinen tukiryhmä on kokoontunut antamaan sosiaalityöntekijälle uusia työskentelyideoita ja tietämättömyys joistain asiakkaan liikkeistä voi olla tässä pelkästään hyvä asia. Tällöin pystyy asiaa tarkastelemaan avoimesti ilman ennakkokäsityksiä, jolloin läpimurtoja voi syntyä aivan yksinkertaistenkin ideoiden muodossa. Aiheellista myös on miettiä, mitkä asiat ovat yleensäkin välttämättömiä tuoda yhteiseen käsittelyyn (Arponen ym. 2004, 27). Aina ei tukiryhmän jäsenten tarvitse tietää asiakkaan ja hänen perheensä yksityiselämästä kaikkea, vain sen mikä vaikuttaa ammatillisesti meneillä olevaan käsittelyyn.

Ryhmän seudullisuuden avulla uusia näkökulmia saadaan muidenkin alueiden käyttöön ja muiden kuntien käytännöt otetaan huomioon. Näin on helpompi tehdä yhteistyötä myöhemmin. Eräs vastaaja otti esille kuitenkin toisen puolen uusien käytäntöjen oppimisen rinnalle. Kaikkia malleja ei voi sinällään siirtää kunnasta toiseen. Tukiryhmän seudullisuus antaa kuitenkin uusia ideoita ja ratkaisumalleja, joita kukin kunta voi sitten muokata toimivaksi omassa kunnassaan. Mielenkiintoista erään vastaajan mielestä oli se, kuinka työkuulttuurit ovat eri kunnissa niin erilaiset vaikka tehdään aivan samaa työtä.

Ryhmän seudullisuudesta seuraa myös uusiin yhteistyökumppaneihin tutustuminen. Esimerkiksi Porissa kaikki, jotka hiemankin työskentelevät lastensuojelun parissa ovat jo tuttuja toisilleen. Muiden kuntien työntekijöitä ei sen sijaan tunneta. Nyt kun

he ryhmässä tapaavat ja tutustuvat on helpompi lähteä tekemään yhteistyötä myös omien kuntarajojen ulkopuolelle. Yhteydenottoakin on helpompaa, kun toisen kasvot ovat tulleet jo tutuiksi ja toisen kunnan lastensuojelun tilanteesta on jo jonkinlainen käsitys.

Yhteistyötä vaikeuttavia tekijöitä seudullisessa työssä on muun muassa reiviirijattu, kunnan halu turvata omat työpaikat ja toiminnat, resurssipula taloudessa ja suunnittelussa sekä pitkät välimatkat seuduilla. (Meltaus ym. 2004, 82.)

Tukiryhmän jäsenet löysivät negatiivisia puolia seudullisuudesta hyvin vähän. Suurimmaksi osaksi he olivat huolissaan lisääntyneestä ajan käytöstä, pitkistä ajomatkoista tapaamispaikkaan sekä nousevista matkakustannuksista. Seudun suuruus oli huolena muutenkin. Pystytäänkö kaikki langat pitämään käsissä työskentelyalueen suurentuessa? Samojen ihmisten mielipiteiden käyttäminen työtä ohjaavana tekijänä tuo linjakkuutta seudulle, mutta yksinkertaistaako tämä työntekijöiden näkökulmaa työhön? Itse en usko, että käytännöt seudullisuuden vuoksi yksinkertaistuisivat, kunnan asian mahdollisuus tiedostetaan. Kuten edellä totesin, toisten kuntien työskentelymalleja ei voi välttämättä muuttumattomina ottaa käyttöön omassa kunnassa. Onkin poimittava parhaat palat päältä. Jokaisen kunnan on yhdisteltävä työmallien parhaimmistosta itselleen toimivimmat ratkaisut. Tämä tietenkin vaatii tiedostamista ja paljon aikaa sekä resursseja. Kuka pystyisi kokoamaan parhaat palat ja valmistamaan kunnille yksilöidyt työskentelymallit? Olisiko tässä lisää tehtävää Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikölle?

7.9 Kenelle tukiryhmästä suurin hyöty?

Lastensuojelun moniammatilliseen seudulliseen tukiryhmään osallistuvat asiantuntijat uskovat, että ryhmästä hyötyvät eniten työssään lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja heidän kauttaan lastensuojelun asiakkaat. Tätä uskomusta perusteltiin sillä, että lastensuojelun sosiaalityöntekijät lähtevät ryhmästä paremman asiantuntemuksen ja avaramman näkökannan kanssa. Sosiaalityöntekijän näkökulma tapauksen suhteen laajenee ja hän välittää ryhmässä saamaansa tietotaitoa asiakkaalleen.

Erikseen esille nostettiin myös pienten kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja heidän kautta pienten kuntien lastensuojelun asiakkaat. Kaikista sosiaalityöntekijöistä juuri pienten kuntien sosiaalityöntekijät saavatkin varmasti eniten henkistä tukea ryhmästä. Yksin työtä tekevien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden henkinen taakka on suunnaton. He ovat vastuussa tekemistään pienistä ja isoista ratkaisuista, taakan jakavaa työparia ei ole.

Kaiken konsultaation hoituminen kerralla laskettiin myös sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijän, että asiakkaan parhaaksi. Asiakas pääsee vähemmällä odottelulla kun sosiaalityöntekijä konsultoi kaikkia yhteistyökumppaneita kerralla. Myös tukiryhmään osallistuvat asiantuntijajäsenet hyötyvät asiasta. Sama määrä tietoa on kaikilla osapuolilla samanaikaisesti. Jos he törmäävät kyseessä olevaan asiakkaaseen työssään myöhemmin, he tietävät jo asiakkaan ns. hoitotaustaa.

Yllättävän vähän asiantuntijajäsenet kirjoittivat tähän kohtaan hyödystä, jonka he itse ovat ryhmästä saaneet. Koko kyselylomakkeen alun he ovat kehuneet, kuinka moniammatillisuudesta ja seudullisuudesta on niin paljon hyötyä. Mutta todella kysyttäessä miten ja missä ryhmän hyöty näkyy, katseet kohdistuivat pois päin itsestä lastensuojeluun.

Kahdestoista kysymys käsitteli sitä, miten tukiryhmän asiantuntijat toivoisivat ryhmän hyödyn näkyvän käytännön työssä. Vastauksissa toivottiin muun muassa selkeämpiä ja nopeampia päätöksiä ryhmän seurauksena sekä paremmin valmisteltuja toimenpiteitä. Lastensuojelutyön laadun odotettiin kasvavan ja siihen liittyen toivottiin perheiden/asiakkaiden hyvinvoinnin edistämistä sekä ratkaisujen oikea-aikaisuutta. Eräs tärkeä ja suuri toive jossa ryhmän hyödyn toivottiin näkyvän, oli syrjäytymisen ja epäsosiaalisen käyttäytymisen väheneminen lasten ja nuorten parissa. Tämä olisikin aivan ihanteellinen näkymä. Tällöin päästäisiin kauemmas tämän hetkisestä lastensuojelun korjaavasta työstä ja lähemmäs todellista tavoitetta eli ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä.

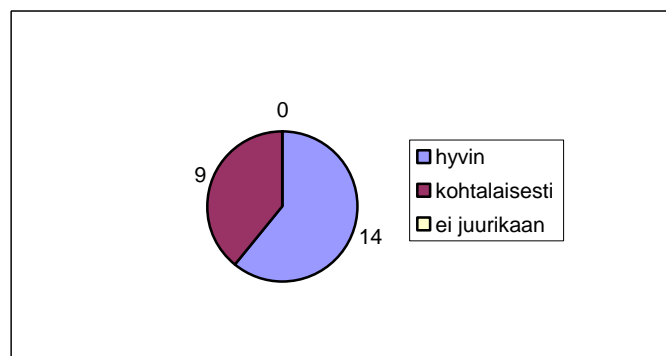
Asioita, jotka eivät suoranaisesti liity asiakkaisiin toivottiin myös näkyvän työssä. Esimerkiksi terveydenhuollon ja lastensuojelun yhteistyön nähtiin paranevan ryhmän ansiosta sekä eri ammattialojen yhteistyön muutenkin kehittyvän muun muassa

avoimemman ja keskusteleavamman ilmapiirin myötä. Itse verkostotapaamisiakin toivottiin vielä lisää. Vastauksissa toivottiin myös, että tukiryhmää ei käytettäisi jos selkeiden huostanottotapausten tai -päästösten hyväksyjinä. Ryhmän toivottiin opettavan lastensuojelua rohkeampiin ja itsenäisempiinkin ratkaisuihin. Tässä siis päädyttäisiin hyvän yhteistyön kautta itsenäisempiin työtöteisiin.

7.10 Kommunikaation toimivuus tukiryhmissä

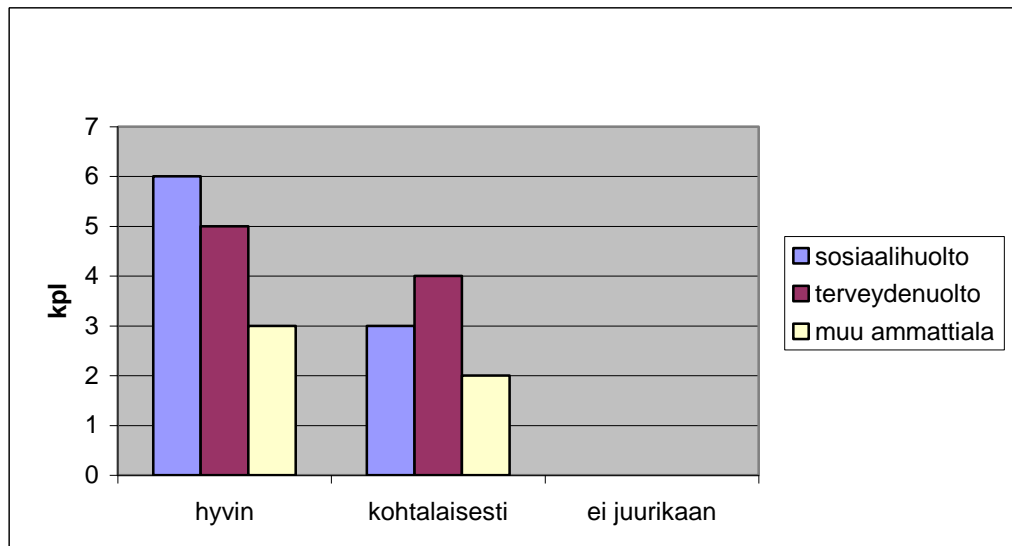
Moniammatillinen tukiryhmä on verkostoitumista. Kirjan ”Haravalla kootut” mukaan verkosto mahdollistaa avoimen kommunikaation ja monensuuntaisen ideoiden liikkeen. Verkosto on tasa-arvoisten toimijoiden muodostama kokonaisuus, jossa kukin täydentää toistensa osaamista. (Arponen ym. 2004, 23.)

Kysymyksessä kolmetoista kartoitin ryhmän jäsenten välistä kommunikaatiota. Ryhmässä jokaisen tulisi saada äänensä kuuluviin parhaan lopputuloksen takaamiseksi. Suurin osa tuntuikin ajattelevan, että ryhmä on tasavertainen ideariihi. Eikä ajatusta tyrmännyt täysin kukaan.

Kuva: Kysymys 13, Onko kaikkia osapuoli kuultu tasapuolisesti?

Jokaisella ammattialalla oli kuitenkin epäilijänsä, jotka olivat sitä mieltä, että kaikille ei annettu yhtäläistä mahdollisuutta tulla kuulluksi.

Kuva: Vastanneiden ammattialat kysymyksessä 13.

Eniten epäilijöitä oli terveydenhuoltoalalla, tosin luvut olivat kaikki hyvin lähellä toisiaan pienen otoksen vuoksi. Voisiko terveydenhuoltoalan henkilöstö tuntea olonsa ulkopuolisiksi lastensuojelun asioissa, jolloin heille tulee tunne, että he eivät tule kuulluksi? Syitä terveydenhuollon henkilöstön ”kohtalaisesti” - vastauksiin oli, että toiset asiantuntijajäsenet ovat luontaisesti tai ammattinsa kautta enemmän esillä, kuin toiset ja tästä syystä muiden näkökulmat saattavat jäädä hieman pimentoon. Erilaisiin persoonallisuuksiin vedottiin myös, toiset ovat persoonaltaan puheliaampia kuin toiset.

Sosiaalihuollon asiantuntijajäsenien vastauksissa perusteltiin ”kohtalaisesti” – vastauksia muun muassa sillä, että hierarkiassa ylempänä olevat saattavat niin sanotusti pelottaa toisia, jolloin he eivät välttämättä uskalla ilmaista omaa mielipidettään. Tämä ei toki varmastikaan ole kenenkään tarkoitus, mutta yhteiskunnassamme on tapana hieman kavahtaa sosiaalisessa hierarkiassa korkeammalla olevia. Vastauksista tosin ei käynyt ilmi keitä nämä ylempänä olevat tahot ovat. Myös psykiatrian lääkärin vahvaan asemaan ja näkemyksiin moniammatillisuudessa viitattiin, jolloin muiden niin sanotut vastaväitteet tai erilaiset näkemykset saattavat kaikua kuuroille korville tai kuivua kokoon.

Muiden ammattialojen näkemyksen ainoana kommenttina tasapuolisuuden puuttumiseen oli asiantuntijuuden vaihtelevuus tapauksesta riippuen. Tarkoittaen sitä, että

toisissa tapauksissa tarvitaan enemmän esimerkiksi päivähoidon edustajien panosta kuin psykiatrian panosta ja toisin päin.

Vastauksissa mainittiin siitä, että kaikkia kuullaan kyllä tasapuolisesti jos on itse aktiivinen ja saa suunsa auki. Ihmiset ovat kuitenkin erilaisia persoonia ja joillekin voi olla vaikeaa kertoa oma mielipiteensä asiasta omatoimisesti. Henkilö voi olla esimerkiksi uusi työssään ja sen vuoksi epävarma. Kuten jo aiemmin työssäni olen maininnut, pitäisi tapaamisiin ehkä saada enemmän struktuuria. Antaa jokaiselle puheenvuoro aluksi, jonka jälkeen lähteä purkamaan sitä vapaamuotoisemmin. Näin varmistettaisiin, ettei mikään näkökulma jää huomioimatta. Toisaalta tulisi puhe-
liaimpien jäsenten rauhoittua välillä kuuntelemaan, mitä toisilla on sanottavaa sekä hiljaisempien pönkittää ammatillista itsevarmuuttaan ja tuoda sanottavansa rohkeasti esiin.

7.11 Ryhmä lastensuojelun sosiaalityöntekijän silmin

Lähetin kyselylomakkeen kaikkiaan kuudelle tapauksen ryhmään vieneelle sosiaalityöntekijälle ja sain takaisin yhden vastauksen. Olisin mielelläni saanut enemmän vastauksia näiltä sosiaalityöntekijöiltä, jotta olisin voinut verrata niitä muiden vastauksiin. Kuitenkin, tapauksen vieminen ryhmään oli auttanut työntekijää tilanteessa ja hän hyödynsi ryhmän mielipidettä päätöksen teossaan. Hän oli tyytyväinen tapaan jolla ryhmä nyt toimii, mutta ehdottaa, että ryhmä kokoontuisi useammin.

Vertailukohteeksi halusin ottaa Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön teettämästä kyselystä sosiaalityöntekijöiden kommentteja. Sosiaalityöntekijöiden kysely 2007, tehtiin toukokuussa 2007. Siihen vastasi 38 sosiaalityöntekijää koko Satakunnan alueelta. Vastaajista kymmenen oli käyttänyt hyväkseen seudullista lastensuojelun moniammatillista tukiryhmää. Näistä kymmenestä yhdeksällä oli jäänyt ryhmästä hyvät kokemukset. (a. Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö. Sosiaalityöntekijöiden kysely 2007.)

Sosiaalityöntekijöiden kyselyyn vastanneet tukiryhmää käyttäneet sosiaalityöntekijät kertoivat muun muassa ryhmän olleen erittäin hyödyllinen ja antaneen varmuuden

asian käsittelyyn sekä auttanut jäsentämään tilannetta. He olivat myös saaneet vahvistusta omille ajatuksille ja monta uutta näkökulmaa asiaan. (b. Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikkö 2007. Sosiaalityöntekijöiden kyselyn vastausten koonti.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Tukiryhmien toiminnan kehittämismahdollisuudet

Vastauksista päätellen asiantuntijajäsenet ovat lastensuojelun moniammatilliseen seudulliseen tukiryhmään melko tyytyväisiä. Tutkimus paljasti kuitenkin myös paljon kehittämisideoita. Yksi tärkeimmistä kehittämisalueista on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen. Se liittyy uudistuvaan lastensuojelulakiin ja tukiryhmälle sen mukana tuleviin uusiin vaatimuksiin. Lain mukanaan tuoma suuri kysymys on lausuntojen tekeminen. Ensi vuoden alusta voimaan tulevassa lastensuojelulaissa on kohta, joka määrää kunnan järjestämään sosiaalityöntekijän käytettäväksi tukiryhmän, joka antaa lausuntoja. Nykyisellään, tutkimani moniammatilliset seudulliset tukiryhmät eivät anna lausuntoja. Joko kunnan siis täytyy perustaa uusi tukiryhmä, joka antaa lausuntoja tai olemassa olevien moniammatillisten seudullisten tukiryhmien tulee uudistua ja alkaa antaa sosiaalityöntekijöiden avuksi lausuntoja tarvittaessa.

Koska molemmat tukiryhmät ovat melko tuoreita, kehittämistä löytyy vielä melko runsaasti. Kehittäminen tulisi luultavasti aloittaa asiantuntijajäsenistä. Jäseniltä toivottiin parempaa sitoutumista ryhmään ja kun sitoutuminen on vahvaa, on helpompi yhdessä myös kehittää ryhmän muuta toimintaa. Jäsenien sitoutuessa vahvasti ryhmään, tulevat he tutuiksi toisilleen säännöllisissä tapaamisissa. Tutuiksi tullessa, voisi vaitiolovelvollisuuden taakastakin vapautua. Tukiryhmän jäsenethän ovat vapaita kertomaan ryhmän tapaamisissa asiakkaasta vaitiolovelvollisuuden suojaamia asioita, jos tietävät, mutta tuntemattomille ihmisille ei mielellään kerrota luottamuksellisia asioita. Tietoa pantataan mielellään myös sen vuoksi, koska kuvitellaan, että jäsenet ovat toistensa kilpailijoita. Tukiryhmän jäsenet tulisivat tutummaksi toisilleen sään-

nöllisten tapaamisten ja vahvan sitoutumisen avulla tällöin myös avoimuus ryhmässä lisääntyisi. Vaitiolovelvollisuuden tuomaa taakkaa ei enää olisi ja työskentely olisi asiakkaan kannalta tehokkaampaa. Säännöllisiin tapaamisiin ja vahvaan sitoutumiseen pääsemiseksi tarvitaan vahvaa ja innostamiskykyistä koordinaattoria.

Ryhmästä pitäisi myös saada kaikki mahdollinen hyöty irti. Tämän vuoksi pitäisi miettiä tarkkaan mitä asioita ryhmään tuodaan. Kyselyyn vastanneet olivat huolissaan siitä, että tukiryhmä jumiutuu joissain tapauksissa vain huostaanoton vaihtoehtoon ja että tukiryhmää käytetään vain ”kumileimaisimena” eli ryhmään tuodaan tapauksia, joille halutaan vain huostaanoton hyväksyntä.

Yksi suuri ongelma on ajankäytön vähyys. Läpikäytäviä näkökulmia on aikaan nähden liian paljon. Kyse on kuitenkin moniammatillisesta ryhmästä, joten olisi hieman hassua, jos ajan vähyden vuoksi alettaisiin tinkiä moniammatillisuudesta. Aikaa voisi säästää valmistautumalla tapaamisiin huolellisemmin. Sosiaalityöntekijät antaisivat etukäteen hieman enemmän tietoa tapauksesta ja muotoilisivat selkeän ongelmanasettelun. Näin asiantuntijajäsenet osaisivat paremmin valmistautua etukäteen ja miettiä valmiiksi oman kantansa ja sanottavansa tapauksen suhteen. Tapaamisiin etukäteen valmistautuminen ja tapaukseen tutustuminen nopeuttaa käsittelyä muutenkin. Tapaamisen alussa voi sitten saman tien siirtyä asiaan. Vaikka näkökulmia on jo muutenkin paljon, pitäisi kaikkien olla ryhmässä tasa-arvoisia ja kaikkien ääni pitäisi saada kuuluviin. Toiset ryhmän jäsenistä saattavat olla keskustelussa dominoivampia kuin toiset. Persoonasta huolimatta pitäisi oma mielipide kuitenkin tuoda rohkeasti esille. Toisia ei saisi lähteä myötäilemään vain, koska on ammatillisesti vielä epävarma. Epävarma ei välttämättä tarkoita, että olisi väärässä.

Edellä oli muutamia kehittämisideoita, joita tutkimuksessani nousi esille. Kaikki ovat ajattelemisen arvoisia. Kukaan ei oleta, että nykyiselläänkin hienosti toimiva ryhmä muuttuisi täydelliseksi yhdessä yössä nyt, kun kehittämistarpeet on kirjattu paperille. Mikään ei ole täydellistä, mutta pienistä asioista muutos lähtee ja hiljaa hyvä tulee.

8.2 Lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän hyöty käytännössä

Kehittämisen vastapainoksi tutkimuksen myötä tukiryhmästä löytyi paljon myös asioita, joille ryhmä on hyödyksi. Erityisesti ryhmästä on hyötyä alueen moniammatillisuudelle. Ryhmän kautta tutustuu uusiin ihmisiin ja heidän työkenttäänsä. Moniammatillisesta yhteistyöstä ja verkostotyöstä tulee tavoiteltavia asioita yksittäisenkin ammattilaisen mielessä. Seudullisuudesta kerrottiin olevan erityisesti hyötyä siinä, että nyt on helpompi tehdä yhteistyötä myös kuntarajojen ulkopuolelle ja seudullisuus on saanut myös pienten kuntien sosiaalityöntekijät mukaan yhteistyö rinkiin.

Ryhmän jäsenet raportoivat oppineensa kuuntelemaan toisten mielipiteitä paremmin ja näkökulmien laajenemisen myötä myös oma työ on monipuolistunut. Moniammatillisuus ryhmässä parantaa moniammatillista työtettä myös ryhmän ulkopuolella tapahtuvassa työssä. Kokonaisuuksien hahmottaminen asiakastapausten suhteen on joillain ryhmän jäsenillä parantunut ryhmässä olemisen aikana, joten verkostoissa työskennellessä he osaavat nyt paremmin käsitellä asiaa laajalti, myös toisen ammattilaisen näkökulmasta. Yhteistyö sujuu jouhevammin, kun ammattilaiset ymmärtävät toisiaan.

Uskon, että tukiryhmän päällimmäisenä tarkoituksena on kuitenkin saada hyötyä ja helpotusta lastensuojelun kentälle. Se on onnistunut monessakin mielessä. Asiantuntijajäsenten alkaessa paremmin ymmärtää toistensa työkenttää, myös lastensuojelun työkenttä on tullut tutummaksi ja mielipiteet lastensuojelua kohtaan muuttuneet positiivisemmaksi. Ryhmän uskottiin olevan eniten hyödyksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja sitä kautta tietenkin heidän asiakkailleen sekä erityisesti pienten kuntien yksinäisille lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja heidän asiakkailleen. Asiakkaiden monet asiat hoituvat kerralla tukiryhmän avulla, joka säästää asiakkaan hermoja ja aikaa.

9 POHDINTA

Olisin toivonut enemmän tietoa siitä, miten lastensuojelun moniammatillisen seudullisen tukiryhmän hyöty näkyy lastensuojelun asiakkaissa. Tähän asiaan en kuitenkaan valitettavasti saanut kunnollista vastausta, koska tapauksia ryhmään tuoneiden lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vastausprosentti oli niin pieni, jopa toisenkin vastauspyynnön jälkeen. Seuraavana vaihtoehtona olisi sitten ollut kysyä asiaa itse asiakkailta, joiden asiaa on käsitelty ryhmässä. En kuitenkaan katsonut, että tämä olisi ollut mahdollista salassapitoasiat huomioon ottaen.

Kritiikkinä omalle tutkimukselleni myös se, että en kyselylomakkeissani kysynyt, kuuluuko vastaaja Rauman seudun vai Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmään. Kehittämisaalueet kun eivät välttämättä ole samat molemmissa ryhmissä, koska Rauman seudun tukiryhmä on aloittanut jo aikaisemmin ja on siten jo ryhmänä kehittyneempi kuin Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan tukiryhmä.

Mielenkiintoista olisi tietää miten ryhmä toimii esimerkiksi vuoden kuluttua, kun uusi lastensuojelulaki on ollut voimassa jo jonkin aikaa. Toimiiko tukiryhmä vielä entiseen tapaan lausuntoja antamatta, vai toimiiko tukiryhmä lastensuojelulain velvoittaman tukiryhmän tapaisesti lausuntoja antaen. Mielestäni olisi myös mielenkiintoista tietää miten asiantuntijajäsenet ottavat tutkimukseni tulokset vastaan. Tehdäänkö tukiryhmässä muutoksia tai uudistuksia tutkimukseni tulosten perusteella. Eräs kiinnostava lisätutkimuksen paikka saattaisi olla myös lastensuojelun asiakkaiden hyödyn ja kokemusten kartoittamisessa lastensuojelun moniammatillisesta seudullisesta tukiryhmästä.

LÄHTEET

Anttila, M. & Rousu, S. 2004. Harava – yhteistoimintaa lapsen hyväksi. Teoksessa Anttila, M. & Rousu, S. (toim.) Haravalla kootut - moniasiantuntijuus, strateginen kumppanuus, seudullinen kumppanuus. Kerava. Suomen kuntaliitto ja lastensuojelun keskusliitto, 7-16.

Arnkil, T. & Eriksson, E. 1999. Kelluvia vuoropuhelurakenteita. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki. Kirjayhtymä Oy. Studia, 71-109.

Arponen, A., Kihlman, E. & Välimäki S. 2004. Matkalla moniammatillisuudesta moniasiantuntijuuteen. Teoksessa Anttila, M. & Rousu S. (toim.) Haravalla kootut – moniasiantuntijuus, strateginen kumppanuus, seudullinen kumppanuus. Kerava. Suomen kuntaliitto ja lastensuojelun keskusliitto, 17-46.

Elovainio, M., Kalliomäki-Levanto, T. & Kivimäki, M. 1997. Työ, yhteistyö ja asiantuntemuksen jakautuminen väestövastuisessa tai alueellisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Saarijärvi. Stakes. Tutkimuksia 79.

Esite 2007. Rauman seudun lastensuojelun tukiryhmä. Esite saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

Filander, K. 1997. Kehittäjät tulevaisuuden verkostoasiantuntijoina. Teoksessa Kirjonen, J., Remes, P. & Eteläpelto, A. (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos Jyväskylän yliopisto, 136-148.

Heino, T. 1999. Lastensuojelun trendit. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki. Kirjayhtymä Oy. Studia, 9-32.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Porvoo-Helsinki. WSOY.

Jalava, U. & Virtanen P. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta, Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Helsinki. Kirjayhtymä.

Jyränki, Antero. 2000. Uusi perustuslakimme. Jyväskylä. Iura nova.

Kokkola, A., Kiikkala, I., Immonen, T., Sorsa, M. 2002. Mitä sinä elämältäsi haluat? Asiakaslähtöinen mielenterveyttä edistävä toimintamalli. Helsinki. Suomen kuntaliitto, STAKES.

Kääriä, V. 1996. Itseohjautuva työryhmä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto.

Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta 9.2.2007/169.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Lastensuojelulaki 5.8.1983/683.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Launis, K. 1997. Moniammatillisuus ja rajojen ylitykset asiantuntijatyössä. Teoksessa Kirjonen, J., Remes, P. & Eteläpelto, A. (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos Jyväskylän yliopisto, 122-133.

Lindström, K. & Kiviranta, J. 1995. Työryhmän ja tiimit. Ryhmän toimivuus ja jäsenten hyvinvointi. Helsinki. Työterveyslaitos, Työministeriö. Työ ja ihminen. Tutkimusraportti 6.

Meltaus, A. & Peltoniemi, K. 2004. Kumppanuudella seutuyhteistyöhön. Teoksessa Anttila, M. & Rousu S. (toim.) Haravalla kootut – moniasiantuntijuus, strateginen kumppanuus, seudullinen kumppanuus. Kerava. Suomen kuntaliitto ja lastensuojelun keskusliitto, 79-109.

Moniste 2007. Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan lastensuojelun tukiryhmän kokoonpano. Moniste saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

Muistio 2005. Rauman seudun lastensuojelun tukiryhmän ensimmäinen kokous. Muistio saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

Mäkilä, P. Projektipäällikkö, Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö. Pori, Henkilökohtainen tiedonanto 4.10.2007.

Onikki, E. (toim.) 1972. Suomen laki 2. Lastensuojelulaki 1936. Helsinki. Suomen lakimiesliitto.

Onikki, E. (toim.) 1984. Suomen laki 2. Helsinki. Suomen lakimiesliiton Kustannus Oy.

Perälä, M-L. (toim.) Hoitotyö projektiryhmä. 1997. Hoitotyön suunta – Strategia laatuun ja tuloksellisuuteen. Helsinki. STAKES.

Räty, T. 2007. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki. Edita.

a.Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö. Sosiaalityöntekijöiden kysely 2007. Moniste saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

b.Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö 2007. Sosiaalityöntekijöiden kyselyn vastausten koonti. Moniste saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

Seikkula, J. 2005. Dialoginen verkostotyö. Helsinki Tammi.

Sisäasiainministeriö, Kunta- ja palvelurakennemuutos, 2007 [Viitattu 30.9.2007]
Saatavissa: <http://www.intermin.fi/kuntajapalvelurakenne>

Sosiaali - ja terveysministeriö, Sosiaalialan kehittämishanke. 2006. [Viitattu 29.4.2007] Saatavissa: <http://www.stm.fi/Resource.phx/hankk/hankt/sosala.htx>

Sosiaaliportti, Lastensuojelun kehittämisohjelma pähkinänkuoressa. 2007. [Viitattu 29.4.2007] Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/Lastensuojelu/>

Sosiaaliportti, Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikkö. 2007. [Viitattu 29.4.2007] Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/Page/17dca453-8f0a-4440-8fae-ef3f436bdd86.aspx>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Turtia, K. 2001. Sivistyssanat. Keuruu. Otava.

Tuurala, T. Lastensuojelun tarve kasvaa, miksi? 2006. [Viitattu 26.9.2007] Saatavissa: <http://www.kotiposti.net/tuurala/tutkimus.htm>

Ulvilan kaupunki. Varhaisen puuttumisen toimenpiteet. Lomakkeet saatu sosiaalityöntekijä Piia Pihlajamäeltä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä

Uusikylä, P. 1999. Verkosto valintana. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.) Verkostoituva asiakastyö. Helsinki. Kirjayhtymä Oy. Studia, 47-70.

Vammalan kirjapaino Oy. 2000. Suomen perustuslaki. Vammala. Edita.

Virtanen, Petri 1995. Riskioloissa elävät lapset, nuoret ja lapsiperheet. Teoksessa Virtanen, Petri (toim.) Näkökulmia lastensuojeluun. Porvoo, Helsinki, Juva. WSOY, 50-69.

Ylikoski, J. 2004. Lastensuojelun tukiryhmän suunnittelua. Monisteet saatu Pirjo Mäkilältä. Saatavissa: opinnäytetyön tekijältä.

Ylitalo, K. 2005. Palveluja yhteistyössä – kunnat valintojen edessä, Sosiaali- ja terveyspalvelujen seudullinen yhteistyö verkostoitumiseen ja työnjakoon perustuvana monitoimijaisena mallina. Helsinki. Suomen kuntaliitto. Acta nro 177.

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupahakemus

LIITE 2 Kyselylomake

LIITE 3 Asiakkaan suostumus-lomake

Soila Salonen
Luvianpuistokatu 2 B 28
28100 Pori
soila.salonen@student.samk.fi
050 – 522 7976

Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikkö
projektipäällikkö Pirjo Mäkilä
Yrjönkatu 15 A
Teljäntori, 3. kerros
28100 Pori

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Olen 22-vuotias porilainen sosionomi-opiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Opiskelen sosiaali- ja terveystieteiden osastolla Porissa suuntautumisvaihtoehtona sosiaalipedagogiikka. Tavoitteenani on valmistua joulukuussa 2007. Olen innokas tekemään Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa yhteistyötä opinnäytetyöni suhteen.

Opinnäytetyöni aiheena on lastensuojelun moniammatillinen seudullinen tukiryhmä. Tavoitteenani on kyselylomakkeen avulla saada selville mitä konkreettista hyötyä seudullisesta moniammatillisesta tukiryhmästä on lastensuojelulle ja ryhmän jäsenille itselleen sekä ryhmään tapauksia vieville sosiaalityöntekijöille. Pyrin myös kartoittamaan mitä kehitettävää tukiryhmän toiminnassa olisi.

Tarkoituksena on toimittaa kyselylomakkeet kahdelle tukiryhmälle, Porin seudun ja Pohjois-Satakunnan ryhmälle sekä Rauman seudun ryhmälle. Lisäksi lähettäisin kyselylomakkeen muutamille tapauksia ryhmään vieneille sosiaalityöntekijöille. Näiden sosiaalityöntekijöiden tiedot toivon saavani teiltä.

Kyselylomakkeet käyn läpi ja tulkiten työn teoriaosuuteen peilaten. Lopullisessa työssä saattaa olla lainauksia kyselylomakkeiden vastauksista, mutta henkilöllisyyttä niistä ei pysty päättelemään. Tulokset raportoidaan perinteisellä Satakunnan ammattikorkeakoulun määrittelemällä opinnäytetyön muotona ja ovat kaikkien vapaasti nähtävillä, kun työ on valmis. Työ esitetään Satakunnan ammattikorkeakoulussa joulukuun aikana.

Opinnäytetyön ohjaajanani toimii Satakunnan ammattikorkeakoulun lehtori Kirsi-Leena Frigren. (kirsi-leena.frigren@samk.fi, GSM 044 710 3497)

Ohessa toimitan teille tutkimussuunnitelmani ja kyselylomakkeeni toimitan teille hieman myöhemmin tutustuttavaksi. Toivon pikaista vastausta halustanne tehdä yhteistyötä kanssani. Kiitos ajastanne.

Porissa 18.5.2007

Soila Salonen
soila.salonen@student.samk.fi
050 - 522 7976

OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLISELLE SEUDULLISELLE
TUKIRYHMÄLLE JA RYHMÄÄ KÄYTTÄNEILLE
SOSIAALITYÖNTEKIJÖILLE

Hei. Olen sosionomi-opiskelija Soila Salonen Porista ja teen opinnäytetyötä lastensuojelun seudullisesta moniammatillisesta tukiryhmästä. Kyselylläni toivon saavani vastauksia seudullisen moniammatillisen tukiryhmän konkreettisesta hyödystä ja kehitysmahdollisuuksista. Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan kysymyksiini rehellisesti ja avoimesti oman ammattinne edustajana. Sosiaalityöntekijät vastaavat kysymyksiini, joihin tuntevat voivansa vastata omaan ammattiinsa ja ryhmään osallistumisen määrään peilattuna. Kenenkään henkilöllisyyttä ei pystytä opinnäytteessä esiteytistä tuloksista päättämään. Toivon saavani vastauksenne mahdollisimman pian, mutta viimeistään 5.9. mennessä. Kiitos.

Taustaa/yleistä:

1. Edustamasi ammattiala

- sosiaalihuolto
- terveydenhuolto
- muu

2. Oletko osallistunut tukiryhmän tapaamisiin

- säännöllisesti
- jonkin verran
- tuskin lainkaan/en yhtään

miksi et?

3. Millaisia odotuksia/toiveita asetit seudulliselle moniammatilliselle tukiryhmälle ja miten se on vastannut odotuksiisi?

Moniammatillisuus:

4. Millainen oli mielipiteesi moniammatillisuudesta ennen ryhmän alkamista ja miten mielipiteesi mahdollisesti on muuttunut työskentelyn aikana?

5. Lastensuojelun tukiryhmän tehtävä on avustaa sosiaalilautakuntaa perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestämisessä sekä antaa lausuntoja lapsen huoltoa, huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevista asioista. (Uudistuva Lsl 42§)

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. (Lsl 14§)

Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi. (Lsl 14§ ja uudistuva lsl 42§)

Onko moniammatillisuus toiminut ryhmässä tarkoituksenmukaisella tavalla? Jos ei, niin miksi?

6. Miten moniammatillista työskentelyä voisi ryhmässä kehittää?

7. Miten oma ammatillisuutesi ja asiantuntijuutesi on kehittynyt ryhmässä työskentelyn aikana?

Seudullisuus:

8. Onko tukiryhmän seudullinen työskentely lisännyt seutukunnallista yhteistyötä muussa työskentelyssä? Jos on, niin miten?

9. Mitä hyvää seudullisuus tuo tukiryhmälle?

10. Mitä huonoa seudullisuus tuo tukiryhmälle?

Hyöty:

11. Minkä tahon uskot hyötyvän eniten tapausten läpikäymisestä ryhmässä (ammattilinen taho tai asiakastaho)? Miten?

12. Miten toivoisit ryhmän hyödyn näkyvän käytännön työssä?

13. Moniammatillinen tukiryhmä on verkostoitumista. Kirjan ”Haravalla kootut” mukaan verkosto mahdollistaa avoimen kommunikaation ja monensuuntaisen ideoiden liikkeen. Verkosto on tasa-arvoisten toimijoiden muodostama kokonaisuus, jossa kukin täydentää toistensa osaamista. (Haravalla kootut, Anttila M., Rousu S.(toim.), 2004, s. 23.)

Onko ryhmä ollut mielestäsi tasavertaisten asiantuntijoiden ideariihi? Onko kaikkia osapuolia kuultu tasapuolisesti?

hyvin

- kohtalaisesti
- ei juurikaan tasapuolisesti

miksi ei?

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöille:

14. Auttoiko asian vieminen ryhmään tilannettasi tapauksen suhteen?

15. Miten olet hyödyntänyt ryhmän mielipidettä työssäsi?

16. Tulisiko mielestäsi ryhmän toimintaa jatkaa samanlaisena? Jos ei, niin miten pitäisi muuttua?

Muuta kommentoitavaa:

KIITOS AJASTANNE JA VASTAUKSISTANNE! VASTAUKSET VOITTE PALAUTTAA MUKANA TULLEEN PALAUTUSUOREN MUKANA SOILA SALOSELLE.

**PORIN SEUDUN JA POHJOIS-SATAKUNNAN MONIAMMATILLINEN
LASTENSUOJELUN TUKIRYHMÄ**

Satakunnan alueella toimii lastensuojelulain 42§ mukainen moniammatillinen lastensuojelun tukiryhmä. Ryhmään kuuluu osallistujia sosiaali- ja terveydenhuollon eri sektoreilta. Ryhmän kokoonpano määräytyy aina käsiteltävän asian mukaisesti.

SUOSTUMUS

Olen keskustellut tukiryhmästä sosiaalityöntekijän kanssa.
Suostun siihen että tilannettani käsitellään kyseisessä ryhmässä.

Henkilötiedot

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Läsnä olevat tukiryhmän jäsenet: